

PRÓBA CSENDŐRÖK
TANKÖNYVE

Tokai Sándor

1882

Tokai Sándor

Próba esendör

Tokai Sándor
Beszámoltam A magyar Kiráji
csendör sághoz 1912 év.

Február hó 24 N

H megye . T

Debrecen

3 4 15
Próba
Próba

Indag,
Beszámoltam
Beszámoltam

heji rendeseti ügyek egész ügyek az embernek
egész ügyek az alattal testtől egészen meg
nagy on britanság történeti és közönség rend
nyugalom heji rend és szabályok be tartása
engedélyre

Tokai Lándor m. kir. csendőr

PRÓBA CSENDŐRÖK
Arad, m. Sepriót
TANKÖNYVE

KÉRDÉSEK ÉS FEJELETEK BÉN FELDOLGOZVA.

ÖSSZEÁLLITVA A MAGYAR SZENT KORONA ORSZÁGAHOZ TARTOZÓ
CSENDŐRSÉGI FELÜGYELŐSÉG ÁLTAL KIADOTT TAN TERV ALAPJÁN.

KIADJA:
KAUFMAN ÁBRAHÁM ÉS TÁRSA BUDAPEST.

1.

A csendőrség rendeltetése, állása és szolgálati hatásköre.

- Feladata: működési területén a személy és vagyónbiztonságot megővni, a békét és közrendet fentartani, a büntető-törvények, a rendeletek és szabályrendeletek megszegését, a véletlenségből vagy bármily természetű mulasztásból eredhető veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a megzavart rendet és békét helyreállítani, az ezek ellen vétőket kitudni, s megfenyítés végett az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelenteni, illetőleg átadni. ✱

2. Kinek van alárendelve a m. kir. csendőrség katonai és fegyelmi tekintetben? (2. §.)

A magyar királyi csendőrség katonai és fegyelmi tekintetben, továbbá a tisztek és összes csendőrök mindennemű személyi ügyeikben saját előljáróik, felsőbb fokban a magyar kir. honvédelmi miniszternek, — a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdasági ügyekre nézve pedig a magyar királyi belügy-miniszternek vannak alárendelve.

3. A csendőrsök a közcsend, rend és a biztonsági szolgálat érdekében, mely hatóságok rendelkezésére állanak és helyi rendészeti ügyekben mily befolyást gyakorolnak? (3. §.)

A csendőrségi őrök a közcsend, rend és biztonság fenntartása érdekében a közigazgatási hatóságok rendelkezésére áll-

1*

Nyom. Kaufman Á. és Fiainál M.-Szeged.

lanak, amennyiben az ezen hatóságok által a jelen utasítás értelmében írásban vagy ha a késedelem veszélylyel jár, szóval kiadott hivatalos felhívásoknak eleget tenni tartoznak, a nélkül, hogy felhívások megbírálásába bocsátkozhatnának.

A sürgős esetekben szóval adott felhívások a csendőrnek mindenkor utólagosan is kiadandók.

Helyi rendészeti ügyekben a csendőrség csakis felügyelő és a községi közegeket támogató segédkezésre van hivatva. ①

4. Hogyan teljesíti a szolgálatát a csendőrség? (5. §.)

A csendőrség szolgálatát a fennálló utasítások és saját előjárói parancsai szerint önállóan teljesíti.

5. Mely hatóságok jogosultak a csendőrséget közvetlenül igénybe venni? (6. §.)

A magyar királyi bíróságok és királyi ügyészségek, továbbá az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtönintézetek igazgatóságai s végre a határvám- és vesztegintézeti hivatalok oly ügyekben, melyek teljesítésére az ő saját öközegeik elégtelenek lennének, jogosultak a csendőrség segédletét írásbeli felszólítással közvetlenül igénybe venni.

Egyéb polgári, pénzügyi, adó- és postahivatalok, katonai vagy honvéd hatóságok és parancsnokságok, valamint községi előjáróságok csendőrségi karhatalmat igénylő megkereséseiket az illetékes közigazgatási hatósághoz intézik és csakis akkor tartozik a csendőr a közvetlenül hozzáintéztet írásbeli felszólításra a fent nevezett hatóságoknak segélyt nyújtani, ha a késedelem veszélylyel jár. ✕

6. Ki felelős a felhívás tartalmáért és ki annak a foganatosításáért? (7. §.)

A felhívás tartalmáért mindenkor az azt kiadó vagy kiállító hatóság vagy egyén, a felhívások foganatosításáért valamint a törvény és szolgálati utasítás határozványainak pontos megtartásáért pedig az előjáró csendőr felelős.

7. A m. kir. csendőrségi személyek alá vannak-e vetve a katonai törvényeknek s a birói felsőbbbségi jogot ki gyakorolja? (8. §.)

A magyar királyi csendőrök és a csendőrség kötelékébe tartozó személyek, fenytő ügyekben épen úgy vannak a katonai

törvényeknek és fegyelmi szabályoknak alávetve, mint a tetteges szolgálatban levő honvédek.

A birói felsőbbbségi jogot minden csendőr és csendőrségi egyén felett a csendőrségi felügyelő gyakorolja, ki azt korlátozással vagy a nélkül, a csendőrségi parancsnokokra is ruházhatja. ✕

8. Midőn a csendőr a törvényes megtorlás céljából fellép, milyen szavakat használjon és felhívásának tartozik-e mindenki engedelmeskedni? (9. §.)

Midőn a csendőr a törvényes megtorlás céljából kötelességszerűleg fellép, az illetőt vagy illetőket, mindenek előtt a »törvény nevében« szavakkal szólítja meg.

A szolgálatban levő csendőr felhívásának mindenki különbség nélkül, legyen az akár polgári, akár katonai személy utólagos panaszlási jogainak fentartása mellett, engedelmeskednie tartozik.

9. A csendőr szolgálatban áll, milyen jogokkal van felruházva? (10. §.)

A csendőr, szolgálatának teljesítése alatt ugyanazon törvényes jogokkal van felruházva, melyekkel minden katona-őr bir és a törvénynek minden hatósági személyre és polgári avagy katonai örökre kiterjedő külön oltalmában részesül; a miért a csendőrnek minden szóbeli vagy tetteges megsértése és ellenében kifejezett minden veszélyes fenyegetés vagy mindennemű erőszakos ellenszegülés, az érvényben álló polgári vagy katonai büntető törvények szerint büntetettik; ha pedig a tettes tetteges szolgálatban álló katona vagy honvéd ellenében a IV. hadi törvényzikk értelmében haditörvényszékileg ép úgy járandó el, mintha a tettet őrhelyén álló katonai ör ellen követte volna el.

10. Ki ellen használhatja fegyverét a szolgálatot teljesítő csendőr? (11. §.)

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használata mindenki ellen jogositva van:

1. a ki a csendőrt erőszakosan megsérti, vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti;

2. ha tetten ért gonosztevő vagy alapos gyanuval terhelt egyén fegyverkezve lévén az előzetes felszólítás dacára magát önként meg nem adja, vagy esetleg védett helyzetből eljönni vonakodik;

3. a ki figyelmeztető utasításainak, őt szolgálata teljesítésében meggátlandó vagy letartóztatás (elfogatás) végett üldöztetik, elfogatik vagy őrizete alá adatik és bár ellenállás nélkül, de a megállítására célzó fenyegető rákiáltás daszára elfut, ha visszatartóztatására más mód nem létezik;

5. a ki háboru vagy ostromállapot idején magát gyanussá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

11. A csendőr szolgálata alatt, kiknek támogatását veheti igénybe? (12. §.)

A csendőr szolgálatának teljesítése alatt jogosult mindenemű közszolgálatban álló közegeknek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönben községi előljáróknak és a katonai vagy honvéd parancsnokságnak támogatását igénybe venni.

12. A csendőrségbe való felvételre mi szükséges? (19. §.)

A csendőrségbe való felvételre szükséges, hogy az illető:

1. magyar honos legyen;

2. feddhetetlen erkölcsi magaviselet és megfelelő szellemi képességek mellett tisztességes és ildomos magatartással birjon;

3. 20 évesnél ifjabb és 40 évesnél idősebb ne legyen;

4. nőtlen, vagy gyermeknélküli özvegy legyen;

5. tökéletes hadi szolgálati képesség mellett 163. cm. testmagassággal birjon;

6. a szolgálati magyar nyelven kívül még azon vidék nyelveinek egyikét is ismerje, melynek területén mint csendőr működni hivatva leend;

7. olvasni, írni és számolni tudjon.

Kiskorúak, kik akár polgári állásból, akár a cs. és kir. közös hadsereg tartalékából, akár pedig a m. kir. honvédségből a csendőrséghez önként belépni óhajtanak, atyjuk vagy törvényes gyámjuk beleegyezését hiteles alakban bemutatni tartoznak.

Arad Megye Csepriő Csepriő
Mayusi István

II.

Kivonat a szolgálati szabályzat I. részéből.

1. Ki a legfelsőbb hadur? (1. p.)

Ő császári és apostoli királyi Felsége, a monarchiának föl-kent feje és az összes fegyveres hatalom legfelsőbb hadura, I. Ferencz József.

2. Melyek a katona legszebb erényei? (4. p.)

Szeretett uralkodója és hazája iránt engedelmesség, hűség és állhatatosság hivatásbeli kötelmeinek teljesítésében. Önmegtagadás és vitézség — azok az erények, melyeket a harczos nem mellőzhet és a melyeknek lelkes gyakorlása különös dízére válik.

3. Ki a följobbvaló? (51. p.)

A fegyveres hatalom és a csendőrség minden tagja *följobbvaló* mindazokkal szemben, kik nálánál alsóbb rendfokozatban állanak.

4. Ki az előljáró? (53. p.)

Előljáró az, kit a szerves tagozás, a szolgálati utasítások vagy különös rendeletek értelmében a parancsadás joga megillet, mindazokkal szemben, kik parancsaihoz utalva vannak és ez által neki *alárendeltek*.

5. A ki az előljárói tisztséggel megbizatik, milyen rendfokozatban vagy rangban legyen? (53. p. 2. b.)

A ki az előljárói tisztséggel megbizatik, rendszerint rendfokozatban magasabb vagy rangban idősebb legyen mindazoknál, kik parancsainak alárendeltetnek.

6. Van-e eset arra, hogy rangban fiatalabb vagy rendfokozatban alacsonyabb előljáró lehessen? (53. p. 3. b.)

Ha azonban különös viszonyok kivételt tesznek szükségessé akkor ezen viszony tartamára följobbvalók és rangban idősebbek

is föltétlen engedelmisséggel tartoznak annak, ki előljárónak kinévezve vagy annak tisztségére hivatta van.)

7. A függelem mit foglal magában? (62. p.)

A függelem a föltétlen engedelmisségre való kötelezettséget foglalja magában, melylyel a szolgálat érdekében minden alárendelt előljárójának és minden alafios följebbvalóinak tartozik, mihelyt ezek a parancsadást átveszik. *azelőtt*

8. A függelem mit követel meg? (64. p.)

A függelem megköveteli, hogy az alárendelt előljáróinak minden parancsát föltétlenül, készséggel a kellő időben, a mint az erejéből kitelik és a fenforgó körülmények között csak lehetséges, jól teljesítse.

9. A parancs teljesítése előtt ellenészrevételeket tenni szabad-e? (65. p.)

A parancs teljesítése előtt ellenészrevételeket tenni — föltéve, hogy a körülmények ezt egyáltalában megengedik, csak akkor szabad, ha ezt az alárendeltnek nézete szerint, a szolgálat érdeke sürgősen megköveteli, vagy ha a parancs teljesítésének az előljáró előtt ismeretlen, el nem hárítható akadályok állanak útjában. Ha az ellenvetések el nem fogadtatnak, a parancsot minden további vonakodás nélkül végre kell hajtani.

10. Mikor szabad az alárendeltnek az engedelmisséget megtagadni? (66. p.)

Csak az esetben, ha a parancs világosan és nyilvánvalóan az esküvel fogadott kötelesség, az állam vagy a szolgálat érdeke ellen irányulna, hasonlóképen, ha a büntető törvény értelmében tiltott cselekményt követelne, kell az alárendeltnek, miután minden körülményt jól megfontolt, az engedelmisséget megtagadnia és erről a legközelebbi előljárónál azonnal jelentést tennie.

11. Ha az alárendelt a parancs teljesítése közben oly viszonyokra bukkan, melyeket az előljáró a parancskiadásakor nem láthatott, új parancs kikérésére pedig sem idő, sem alkalom nincs, hogy járjon el az alárendelt? (68. p.)

Ha az alárendelt a parancs teljesítése közben oly viszonyokra bukkan, melyeket az előljáró a parancskiadásakor előre

nem láthatott, új parancs kikérésére pedig sem idő, sem alkalom nincsen, és a vett parancs betűszerinti végrehajtásából szemlátomást hátrányok erednének, akkor kötelessége, belátása szerint és a körülményeknek megfelelőleg, de lehetőleg a vett meghagyás szellemében cselekedni. Ilyenkor eljárásáért teljes felelősséget vállal és előljárójának lehetőleg gyorsan jelentést tartozik tenni eljárása módjáról és annak okairól.

12. Mit nem szabad előljárókról vagy följebbvalókról beszélni vagy bírálat alá venni? (70 p.)

Előljárókról vagy följebbvalókról rosszat beszélni, cselekedeteiket bírálat alá venni vagy épen azokat kigunyolni, minden körülmények között tiltva van.

13. Miként kell a csendőrnekek kérelmét elő adni és miért? (75. p.)

Minden kérelmet jól meg kell fontolni, hogy az előljárók czéltalan zaklatása elkerültessek.

14. Előljárót vagy följebbvalót, hogy kell megszólítani? (93. p.)

Az előljárót vagy följebbvalót rendfokozatának említése mellett Úr szóval kell szólítani, ha csak őt a Felség, cs. és kir. Fenség, Fenség, Herczegség, Nagyméltóságú vagy más czim meg nem illeti. A Fenség, Herczegség czim szolgálatban csak a tábornokot illeti meg.

15. Ügyeleti tisztek és ügyeleti altisztek, valamint járőrök, őrségek és őrk, mely esetekben kötelesek zászlósok vagy ennél alsóbb rendfokozatban álló katonai egyéneket elfogni illetve fogságba helyezni? (326. p.)

Ügyeleti tisztek és ügyeleti altisztek, valamint járőrök, őrségek és őrk következő esetekben kötelezve vannak zászlósok vagy ennél alsóbb rendfokozatban álló katona egyéneket elfogni, illetőleg fogságba helyezni:

- a) ha ezen egyéneket büntettekben vagy súlyos vétségeken érik;
- b) ha ily cselekményben őket súlyos gyanu terheli;
- c) ha garázda magaviselet által nyilvános botrányt idéznek elő;
- d) ha az ügyeleti tiszteseknek, járőröknek, őrségek és őrk-

nek, ezek hatáskörébe eső utasításaikban nem engedelmeskednek, valamint ha ezen közegeket szidalmaznak vagy tettelesen megtámadják;

e) ha az elfogásra nézve különös parancs lett kiadva;

f) ha a fegyveres hatalomhoz vagy a csendőrséghez tartozó ellenszegülő és garázdálkodó egyének elfogására hozzájuk a körülmények által igazolt felszólítás intéztetik.

16. Ki követ el függelemsértést? (I. h. c.)

A ki szolgálatban, vagy vett szolgálati parancs alkalmával az előjárójának fegyverrel, vagy kezének erőszakos rátevésével ellenszegül; a ki előjárója ellen gyilkos szándékból — bár sikertelenül is — támadást intéz: béke és háboru idején agyonlövés általi halállal büntetetik.

A ki háboru idején valamely szolgálati parancs teljesítését habár csak heveskedő, vagy sértő módon megtagadja, vagy valamely az ellenség előtti szolgálatra vonatkozó fontos parancsot nem teljesít, szintén agyonlövés általi halállal büntetendő.

17. A függelem sértőn kívül háboru idején ki büntetetik még agyonlövés általi halállal? (I. H. c. 3. b.)

Háboru idején a körülményekhez képest ezen büntetéssel sújtandó az is, ki erőszakosan oly parancsnak szegül ellen, mely nem a tulajdonképeni katonai szolgálatra vonatkozik, hanem melynek tárgyát az állam vagy a fegyveres hatalom javára szolgáló más oly működés képezi, melyhez a csendőr megkívántató ügyességgel bír.

18. A függelem sértés egyéb esetei mivel büntetnek? (I. H. c. 4. b.)

A függelemsértés egyéb esetei mint büntettek 10 évig terjedhető börtön, mint vétségek pedig 6 hóig terjedhető szigorú fogsággal, altiszteknél és őrzetőknel azonfelül még léfokozással is büntetendő.

19. Ki követi el a katonai őrségek iránti ellenszegülést és tiszteletellenes magaviseletet? (IV. h. c.)

A ki valamely katonai őrségnek öldöklő fegyverrel ellenszegül és azt megsebesíti, vagy a ki valamely fontos szolgálati parancs teljesítésében eljáró őrségnek azon szándékai, hogy a

véghezvitelt meggyújtja kezének erőszakos rátevésével, vagy veszélyes fenyegetéssel ellenszegül. A ki az őt elfogni akaró őrséget, bár erőszakos ellenszegülés nélkül követni vonakodik, vagy valamely őrség közelében pajkosságból zajong, vagy azt bármiképen sértegeti.

A fönntemlitett határozmányok azon ellenszegülés és tiszteletellenes magaviseletre vonatkozólag is érvényesek, melyek örök, járőrök, körjáratok, valamint szolgálata teljesítésében eljáró csendőrök ellen követtetik el.

20. Ki válik szökésben bűnössé? (V. h. c.)

A katona, ki azon szándékkal, hogy magát a védkötelezettsége alól mindenkorra kivonja, csapattestét elhagyja, vagy ahhoz be nem vonul, szökésben válik bűnössé.

~~21. Háboru idején szökésnek elhatározása esetén a hirdettetik ki és mivel büntetetik ekkor a szökés?~~
(V. H. c. 2. b.)

~~Mihelyt a szökések elhatározása esetén a rögtönítelő eljárás hirdettetik ki, a szökevény, ki a rögtönítelő eljárás kihirdetése után szökik meg, már az első szökés miatt agyonlövés általi halállal büntetendő.~~

22. Önkényű eltávozásban ki válik bűnössé és mivel büntetetik? (VI. h. c.)

Önkényű eltávozás, mely nem azon szándékkal követtetik el, hogy az illető magát a katonai szolgálat alól mindenkorra kivonja, valamint a szolgálattételre elkésett bevonulás, vagy a szabadság önkényű túlhágása, mint vétségek 6 hóig terjedhető fogsággal büntetnek.

23. Ki követ el őrszolgálatbeli kötelességsértést? (VIII. h. c.)

Őrszolgálatbeli kötelességsértést követ el az, ki mint őrmielőtt szabályszerűen felváltatnék, őrhelyét önkényűleg elhagyja, vagy a fölvezető jelenléte nélkül magát felváltatja; ki az őrhelyen alszik, megittasodik, vagy általában őrszolgálatát szabályszerűen nem teljesíti, valamint az is, a ki hasonló kihágásokat az őrségen követ el.

24) Ki válik gyávaságban bűnössé? (IX. H. c.)

Aki saját biztonsága iránti aggodalomból az ellenséggel szemben, mely ellen harcolnia kell, nem oly foku ellenállást fejt ki, mint a milyenre szolgálati követelményeinél fogva köteles és képes, vagy aki a személyes veszélyt kötelességellenesen kerüli, vagy bár csak szavak vagy jelek által is olyan érzületeket nyilvánít, melyek másokban bátortalanságot előidézni alkalmasak, gyávaságban válik bűnössé. X

25. Ki követ el hivatalos, vagy szolgálati hatalommal való visszaélést? (XII. h. c.)

A ki a ráruházott szolgálati hatalommal vagy állással az állam vagy másvalaki kárára haszonlesés, szenvedély vagy más mellékszándékból — akármiképen visszaél.

A ki azért, hogy szolgálatát teljesíti ajándékot fogad el, vagy abból magának előnyt szerez, vagy általában magát részrehajlásra csábíttatja.

A ki ajándékok által a hivatalos vagy szolgálati hatalommal való visszaélésre csábít.

26. Mit ért riadó alatt?

Riadó alatt egy helyőrség összecsapatainak harcckész állapotban való kivonulását értem.

27. Riadóhoz hogyan kell kivonulni?

A riadóhoz kivonult legénység teljesen felszerelve s éles tölténnyel ellátva kell hogy legyen,

28. Mit ért csendőri karhatalom alatt?

Csendőri karhatalom alatt azon felhívás folytán kivezényelt járőrt értem, mely a hatóságok támogatására oly czélból rendeltetik ki, hogy azokat erőszakos ellentállásoktól és bántalmazásoktól megvédje.

III.

Kivonat a „Laktanya szabályzat“-ból.

1. A laktanyában kincstári fegyveren kívül szabad-e más fegyvert tartani? szabad-e ott lőni? (10. p.)

A kincstári fegyvereken kívül más lőfegyvert a legénységnek tartani nem szabad. A laktanyában lőni tilos.

2. Fegyverek töltése és kiürítése hol és kinek jelenlétében történik? (10. p.)

A fegyverek töltése és a töltények eltávolítása az őrsparancsnok vagy helyettese jelenlétében és minden esetre oly helyen történjék, hol a fegyver véletlen elsülése esetén nem sérül meg senki.

3. Kiknek van megengedve, hogy a csendőrségi laktanyában megszálljanak? (11. p.)

A csendőrségi tiszteknek saját személyükre és a netalán velük levő szolgáljukra nézve meg van engedve, hogy a laktanyában szálljanak meg.

A közös hadsereg és honvédség tisztjeinek, továbbá közigazgatási és bírósági tisztviselőknek csak azon esetben szabad a laktanyába szállni vagy ott meghálalni, ha hivatalosan utaznak s egyéb szállás a helyiségben egyáltalán nem kapható. Ha ez utóbbiak a laktanyában 24 órán túl tartózkodnának a kerületi parancsnokságnak bejelentendő.

4. Szabad-e a csendőrségi laktanyában dőzsölni, vagy rossz hirben álló személyeknek bejárni? (12. p.)

Dőzsölés, különösen más őrsokról érkező csendőrökkel játszótársaságok és zenemelletti táncz szigoruan tiltatnak, rossz hirben álló nőszemélyeknek mint látogatóknak, egyáltalában nem szabad a laktanyába lépni.

5. Ha a csendőr a laktanyából kimegy, hogyan kell öltözködve lennie és mit tartozik tudtúl adni? (13. p.)

A szolgálat mentes csendőr ha a laktanyából kimegy, szabályszerűen öltözködve és oldalfegyverrel kell ellátva lennie és tudtúl tartozik adni azt, hogy szükség esetén hol található fel.

6. A laktanya kapuját mikor kell bezárni és kinyitni? (14. p.)

A laktanya kapuját takarodókor este be kell zárni és csak ébresztő idején ismét kinyitni.

7. Miként ügyelendő fel a laktanya, ha az őrs legénysége távol van?

Az összes legénység távollétében a laktanyára a községi előjáróság tartozik felügyeltetni. A laktanya kulcsa azon községi közegnek adandó át, ki a laktanya felügyeletével meg van bízva.

8. A főzőnőnek a laktanyába való elhelyezését ki engedélyezi?

A főzőnő felfogadhatását és a laktanyában levő elhelyezését a szárnyparancsnokság engedélyezi, ha az legalább 40 éves és a legénységtől elkülönített helyiség áll rendelkezésére.

9. A laktanyai butortárgyak és konyhai eszközök milyen mennyiségben és milyen állapotban tartassanak? (18. p.)

A laktanyai butortárgyak és konyha eszközök mindig a leltár szerinti teljes számban meglegyenek s használható állapotban és tisztán tartassanak, a miért az őrsparancsnok felelős és esetleg kártérítésre is kötelezett.

10. Hol tartandók az étkezési és ivó eszközök és a takarításra szükséges tárgyak? (19. p.)

Az étkezési és ivó eszközök, mosdótálak stb. valamint a szobák takarítására szolgáló tárgyak is a konyhában tartandók.

11. A csendőrök zárt ládái és bőröndjei hol tartandók? (20. p.)

A csendőrök zárt ládái és bőröndjei a padláson és kamrában őriztetnek.

12. Macskát vagy kutyát szabad-e a laktanyában tartani? (21. p.)

Macskát csakis a szobákon kívül, kutyát pedig épen nem szabad tartani, — kivételesen meg van engedve, hogy egészen magánosan álló laktanyában házőrző kutya lánczon tartassék. X

13. Az ágyak hogyan helyezendők el a szobában, a csendőrnek fekhelyét szabad-e elváltogatni? (26. p.)

Az ágyak a férhelynek megfelelően — ajtók és ablakoktól lehetőleg távol s célszerűen állíttassanak fel; a csendőr fekhelyét csakis az őrsparancsnok engedélyével változtathatja.

14. Minden ágyrészre fölé mi függesztendő fel? (27. p.)

Minden ágy fejrésze fölé egy táblácska alkalmazandó, a melyen a csendőr neve és rendfokozata rajta legyen.

15. Az ágyneműt hogyan kell gondozni? (28. p.)

Az ágyneműt gondosan kell kimélni, mindig tisztán tartani, gyakran szellőztetni és kiporolni. X

16. Hogyan történik az ágynemű felvetése?

A használatban nem levő takaró a felrázott szalmazsákra fektetve a két széle és vége a szalmazsáknak megfelelően aláhajtatik, erre az egyik lepedő reáterítve a két oldaldeszkával leszoríttatik: erre a másik lepedő ráterítve fölébe a másik takaró akként jön, hogy annak két oldala a szalmazsák szélességében aláhajtva lessz, míg erre a felső lepedő ráhajtva ennek szélei akként hajtának alá, hogy a takaró kint levő része belől és a két oldalt felhajtott lepedő szélei három egyenlő csikot képezzen, míg a végei aláhajtatnak; a vánkoss magasság részével a felfelé az ágyfőn az összehajtott lepedő és takaróra helyeztetik. X

17. Az ágyban szabad-e bármiféle holmit tartani? (28. p.)

Az ágyban semmiféle holmit tartani nem szabad.

18. A nőtlen legénységnek vánkoss használata meg van-e engedve? (29. p.)

Egy fehér vászon héjjal ellátott fejkánkoss használata a nőtlen legénységnek meg van engedve.

19. A szolgálatból éjjélkor vagy később bevonuló csendőrnek mi van megengedve a lefekvésre nézve? (30. p.)

A szolgálatból éjjélkor vagy később vagy fárasztó gyalogmenésekről bevonuló csendőröknek az ágyakon való fekvés napal is meg van engedve, de a lábbelit le kell vetniök.

20. A fegyver, lőszer, szerelék és ruházat miként helyezendő el? (31. p.)

A fegyver, lőszer, szerelék és ruházat akként helyezendő el, hogy mindenkor használható állapotban és kéznél legyen.

21. A ruhafogasokra a szerelvény hogyan helyezendő el? (32. p.)

A ruhafogasokra a szerelvény és fegyverzet a minta szerint helyezendő el.

22. A csendőr a szekrénye kulcsát miként őrizze meg? (36. p.)

A csendőr szekrényének kulcsát saját belátása szerint őrizze meg.

23. A szobák csinosbitására mi van megengedve? (73. p.)

A szobák csinosbitására meg van engedve, hogy a csendőr a szobafalára képet, tükröt, dicsérő okiratot, Ő felsége fényképét, előljárók fényképeit, tájképeit, bajtársak fényképeit, pipa állványt. Továbbá lábszőnyeget, de mindezek csak oly mennyiségben szerzendők be, hogy áthelyezés esetén a fölösleges szállítási költség elkerültessek és ezáltal a falak túl ne terheltessek.

24. A nőtlen csendőrök beszerzéseinél mire kell figyelemmel lenni? (37. p.)

A nőtlen csendőrök beszerzéseiknél arra kell figyelemmel lenni, hogy podgyászukat, tekintettel lehető állomás változásukra, szükségtelenül ne szaporítsák.

25. Hol tartandó laktanya készütségi szolgálat és kik vesznek abba részt? (54. p.)

Laktanya készütségi szolgálat minden őrsön tartandó s ebbe az őrsparancsnok és minden csendőr részt vesz.

IV.

Kivonat a fegyver- és löutasításból.

+ 1. Melyek a csendőrség fegyverei?

A m. kir. csendőrség fegyverei: a 95. mintájú csendőrségi ismétlő karabély szuronynyal,
a csendőrségi forgópisztoly,
a gyalogtiszti kard,
a gyalogcsendőr kard és
a lovascsendőr kard.

2. Milyen fegyverrel van felszerelve a gyalog és milyennel a lovascsendőr?

A gyalogcsendőr a szuronyos ismétlő karabélylyal és a gyalogcsendőrkarddal, a lovascsendőr a szuronyos ismétlő karabélylyal, a csendőrségi forgópisztolylyal és a lovascsendőr karddal, járásőrmester a szuronyos ismétlő karabélylyal, a csendőrségi forgópisztolylyal és gyalogtiszti karddal, törzsőrmester pedig a gyalogtiszti karddal van felfegyverezve.

3. Melyek a karabély főrészei?

A 95. mintájú csendőrségi ismétlő karabély főrészei:

I. a cső,

II. az irányzék,

III. a závarzat,

IV. a szekrény az adogatóval,

V. az ágy a felsőágygyal,

VI. a foglaltvány,

VII. a szurony a hüvelylyel,

VIII. a szerelék.

4. Milyen a cső belső elrendezése?

A cső hosszában átfurással készült. A furat elöl levő nyílását *torkolatnak*, középvonalát *csőtengelynek* nevezzük.

5. Milyen részeket különböztetünk meg a csőfuratban?

A furatban a *töltényűrt* és huzagolt részt különböztetjük meg.

A töltényűr sima, a huzagolt rész csavarszerűen hajlított barázdákkal van ellátva, melyek *huzagoknak*, a furatnak a huzagok között kiemelkedő részét *ormózatoknak*, a furatnak az ormózatok közötti átmérőjét *ürméretnek* (kalibernek) hívjuk.

6. Milyen a cső külső elrendezése?

A cső a tokkal egybe van csavarva, a felszínéből pedig a *czélgömbtőke* emelkedik ki, melybe a *czélgömb* lesz betolva.

7. Melyik az irányzék főrészei?

Az irányzék főrészei:

1. az *irányzékkeret*,
2. az *irányzéktoló*,
3. az *irányzékrugó*.

8. A csendőrségi béketölténnyel való lövéshez, miként kell az irányzéket beigazítani?

A csendőrségi béketölténnyel való lövéshez rendszerint az *alapidányzékállást* használjuk, mely 200 lépésnek felel meg. Ha nagyobb távolságra kellene lönni 300 lépésre a 600-as, 500 lépésre pedig a 800 lépéses irányzékállást használjuk.

9. Milyen főrészekből áll a závarzat?

A závarzat:

1. a *tokból* az *elcsattantó készülékkel* és
2. a *zárdugattyúból* áll.

10. Hogy néz ki a tok?

A tok nőcsavar metszeteinél fogva a csőhöz van erősítve, a nőcsavar metszetek mögött a zárószemölcsök befogadására fent és lent egy-egy kivájással bir.

A tok áttörött középrésze a tölténymedenczét alkotja.

A *tokfark* a zárdugattyu vezetésére felső részén *csatornával*, alsó részén pedig az elcsattantó készülék számára *hosszukás*

és többszörösen kivágott mélyedés van, baloldalán levő kis mélyedés zárócsapnyugaszt képez. *Edig*

11. Milyen részekből áll az elcsattantó készülék?

Az elcsattantó készülék a *billentyűből* az *elcsattantó emeltyűből*, az *elcsattantó csapból*, a *kivetőből*, a *kivetőszegből*, az *elcsattantó rugóból* és az *elcsattantószegből* áll. *Edig*

12. Mely részekből áll a zárdugattyú?

A zárdugattyu a *zárócsapóval* és a *zárócsapócsavarral* ellátott *fogantyurészből*, a *zárolóból*, a *zárolócsavarból*, a *tölténnyvonóból*, az *ütőszegből*, az *ütőszegnőcsavarból* és az *ütőrugóból* áll.

13. Mire szolgál a szekrény és mivel bir?

A szekrény a *tárnak* és az *adogatónak* befogadására szolgál, alsó részén van a *sátorvas* az oldalpofák között a szekrényfenék, melyet a szekrényvel a szekrényfenék csavar köt össze, hátsó falában pedig a *tártartó* van a tártartó csavarral odaerősítve.

A tartórugót a tartórugócsavar erősíti a tártartó felső karjához.

14. Mire szolgál az adogató és milyen részekből áll?

Az adogató a tárban levő töltények adogatására szolgál és áll: az *adogatólemez*ből, az *adogatóemeltyű*ből, a *tárrugó*ból és az *adogatórugó*ból.

15. Milyen részeket különböztetünk meg az ágyon?

Az ágyon megkülönböztetjük: az *előágyat*, a *középagyat* a *tusanyakát* és a *tusát*, valamint a cső takarására szolgáló *felsőágyat*. *X*

16. Mire szolgál a foglaltvány és mely részekből áll?

A foglaltvány a csőnek az ágygyal való egybekapcsolására, az ágy megóvására valamint a karabély szij odaerősítésére szolgál.

A foglaltványhoz tartozik; a *felső* és *alsó karabély karika*, a két *szíjkenygel*, a *fülessin* (a lovascsendőrkabélynál *fülesszeg*) és a *tusaborító*. A felső karabély karikából a *szuronyfoglalték* emelkedik ki, baloldalába pedig a *tüske* van becsavarva, mely a karabélynak gúlába rakásánál lesz használva. *A*

17. Milyen részekből áll a szurony?

A szurony áll a *pengéből* a *védővasból* és a *markolatból*.

18. Milyen részekből áll a szurony markolata?

A szurony markolata áll: a *markolatkupakból*, a két *markolathéjből* és a *nyomattyúból* (nyomattyuingóval.)

19. Miből készült a szuronyhüvely?

A *szuronyhüvely* aczélbádogból készült és feketére van lakozva; alsó végére egy gomb, felső nyitott végének oldalára pedig a *tartókamó* van odaforrasztva. A hüvely nyílásába a szájkarika van beillesztve, melynek a hüvelybe lenyúló és rugódó két nyelve a szuronynak a hüvelyben való megtartására szolgál. A hüvely aljába egy parafadugó van beillesztve, hogy a szurony ne lötyögjön.

20. Mire szolgál a szerelék és mely részek tartoznak ahhoz?

A szerelék a karabély jókarban tartására, valamint annak szétszedésére és összerakására szolgál.

A szerelékhez tartozik: a *tisztítóvessző* a *csavarhuzó* és a *torkolatfedő*.

21. A karabélyt a csendőr csak mikor szedje szét és külön rendelet nélkül csak mit szabad szétszednie?

A karabélyt a csendőr csak akkor szedje szét, ha tisztítani vagy megvizsgálni kell.

Külön rendelet nélkül csakis a záródugattyút szabad szétszedni.

22. A karabély teljes szétszedésénél milyen sorrendben kell a részeket eltávolítani?

1. a záródugattyút,
2. a szekrényt,
3. a felső és alsó karabély karikát,
4. a felső ágyat,
5. a csövet.

23. A csendőrnek a karabély mely részeit tilos általában szétszedni?

A csendőrnek tilos szétszedni: az *irányzékot*, a *célgömböt*, a *zárócsapót*, az *elcsattantó készüléket*, az *adogatót* a *tartórugót*, a *sízkengyeleket*, a *jűlessint* (fülesszeget) és a *tusaborítót*; ezen

részeket szükség esetén csak a fegyvermesternek szabad szétszedni.

24. A szétszedett karabély összerakása hogyan történik?

A szétszedett karabély összerakása általában a szétszedésnek megfordított sorrendjében történik.

25. A karabély jókarban való tartásának mi a célja?

A karabély jókarban tartásának célja az, hogy a karabély megsérülésektől és idő előtti elkopásoktól megóvassék. E végből a fölös szétszedése és meg nem engedett szerekkel való tisztogatása szigorúan tilos.

26. A megőrzendő karabélyok ütőrugója, zárócsapója és irányzéka milyen helyzetben legyen?

A megőrzendő karabélyok ütőrugója leeresztve, a zárócsapójuk becsukva, irányzékuk pedig az alapállásba igazítva legyen.

27. Laktanyában hol kell a karabélyt tartani?

Laktanyában a karabélyok a szobában az erre való fogasokra akként akasztassanak fel a szíjnál fogva, hogy a torkolatvédővel bezárt torkolat fölfelé jusson és a foggantyú gombja a faltól elfordítva legyen.

28. Járőr szolgálatban pihenő alkalmával hol kell a karabélyt tartani?

Járőrszolgálatban pihenők alkalmával a karabélyokat oly helyeken kell tartani, hogy azokat sem a nap, sem a kályha heve vagy nedves kigőzölgés ne érje.

29. A karabély tisztításához miféle szerek használhatók?

A karabély tisztításához, a tisztítóvesszőn kívül, *fadarabkák*, *kócz*, *kender*, *vászon* valamint *gyapotrongyok*, *tiszta víz*, *petróleum*, *faolaj*, *fegyverkernőcs* és *kenőszappan* használhatók. *N*

30. Petróleumot milyen esetben szabad tisztításhoz használni?

Petróleumot csak szerfölött megkeményedett mocsok, meggyantásodott olaj, vagy rozsdá feloldására szabad használni. A pet-

róleumnak a vasrészek bekenésére vagy rozsdá ellen óvszerül való használata tilos.

31. Szolgálatból való bevonulás után miképen kell a karabélyt megtisztítani?

Száraz időjáráskor a karabélyt a portól, nedves időben pedig a víztől rongyokkal megtisztítjuk, azután a vasrészeket bezsirozott rongygyal áttöröljük.

Ha nedvesség hatolt volna a szekrénybe, akkor annak feneke kivehető.

Nedves időben a tisztítást általában behatóbban teljesítjük mint száraz időjáráskor. Időnként a csőfuratot is száraz kőcczel ki kell törölni és fegyverkenőccsel bekenni.

32. Lövés után hogyan kell a karabélyt megtisztítani?

Béke tölténnyel való lövés után tisztításhoz a záródugattyút és a szekrény fenekét az adogatóval együtt kiveszük.

A závarzat részeit előbb bezsirozott aztán száraz rongygyal kell letörölni végre ismét bezsirozni.

A csőfurat tisztítása végett a tisztítóveösszőre annyi kőcot, kendert, vászon vagy gyapot, rongyot csavarunk, hogy a csőfuratban húzósan legyen ide s oda huzható, ezt a csombolékat tiszta vízbe, hadi tölténnyel való lövés után pedig szappanos vízbe mártjuk s azzal a csomboléknak esetleg többször tisztával való pótlása mellett a csőfuratot megtisztítjuk.

Végül a csőfuratot száraz kőcczel vagy rongygyal áttöröljük és a tisztítóveössző csombolékjára kent fegyverkenőccsel lehetőszerűen bezsirozzuk.

A cső felszínét száraz rongygyal kell letörölni s aztán zsiros rongygyal megtörölni.

33. Hogyan történik a karabély tisztítása nagy eső után?

Ha a karabély nagy és hosszabb ideig tartó esőben átázott, vagy ha azt lövés után nem lehetne hamarosan megtisztítani, akkor bevonulás után a karabély főrészeit annyira szétszedjük a meny nyire a szétszedés általában meg van engedve.

34. Melyik az éles töltény alkatrészei?

Az éles töltény alkatrészei:

1. a töltényhüvely,

2. a csappantyú,

3. a lőportöltet,

4. a lövedék.

35. Milyen főrészekből áll a kard?

A kard áll: a pengéből, a markolatból és a hüvelyből.

36. Miből van a kardpenge gyártva és miért van kétoldalt kiköszörülve?

A mérsékeltén hajlított penge, kétszer finomított rugó acélból van gyártva és súlyának csökkentése végett mindkét lapján homorura ki van köszörülve.

37. Milyen részekből áll a kard markolata?

A kard markolata áll: a kosárból, a fogantyuból, a kupakból, a fogantyukarikából és a szegecstokból.

38. Miből van a gyalogcsendőr kardhüvely?

A gyalogcsendőr kardhüvely acélbádogból készült és fekétere van lakozva. Az alsó végére egy gomb, felső végére pedig a tarkókamó van odaforrasztva.

39. Mi az iránypont?

A karabélynak megfelelő irányba és magassághelyzetbe való hozatalára a célögmb és irányzék szolgál, ennél fogva a célögmb legmagasabb pontja az elől levő a nézőke közepe a hátsó iránypont.

40. Mi az irányvonal?

Irányvonal azon egyenes vonal, a melyet a két irányponton keresztül húzva gondolunk.

41. Hogyan kell céllozni?

A célzás akként történik, hogy a célögmb hegyét a nézőke közepébe az irányéllal egy magasságba juttatjuk és a célpontot a célögmb csucsára hozzuk. Ezt nevezzük csapott célögmbbel való célzásnak.

42. Melyek a leggyakrabban előforduló célzási hibák?

A leggyakrabban előforduló célzási hibák: finoman vett célögmb, melynek mély lövés a következménye, teljesen vett

czélgömb ennek magas lövés a következménye, és *elszorított czélgömb*, ennek az a következménye, hogy a lövés arra tér el, merre a czélgömb elszorítva lett. Továbbá a karabélynak elfordítása, ennek az a következménye, hogy a lövés arra tér el, a mely oldalra a karabély fordítva lett. A világításnál a czélgömb nagyobbnak tűnik fel, s a lövés az árnyék oldal felé tér el.

A forgópisztolyokról.

1. Melyek a forgópisztoly főrészei?

A forgópisztoly főrészei:

1. a cső, 2. a tok, 3. a henger, a hengertengely és a tengelyzárral, 4. a lobbantyu, 5. az ágy, 6. foglалvány, 7. a szerelék.

2. A cső külseje, hogy néz ki és mit különböztetünk meg a csövön?

A cső külseje nyolczszögletes, elő részén a csővel egy darabból készítve a czélgömbtőke van, melynek kiálló széles gerince a czélgömb, a hátsó fele csavarmetszettel van ellátva, melynél fogva a tokba van becsavarva.

3. Hogy néz ki a tok?

A tok elől a cső becsavarhatása végett furattal bír, mely alatt a hengertengely furata, ettől jobbra pedig az üritő furata van.

A token van a nézőke, mely 50 lépésnyi távolságnak felel meg.

A token azonfelül a különböző alkatrészeknek megfelelően több furat és áttöret van.

4. Mire szolgál s henger és mivel bír?

A henger a töltény befogadására szolgál s e végre körben 6 sima furattal (töltényür) bír, ezenkívül a hengertengely részére középen is át van furva.

5. Mily részekből áll eddig a lobbantyu?

A lobbantyu áll:

1. a kakasból, a lánczizzal és kakasfeszítővel, 2. a henger-tolóból, 3. a billentyüből és 4. az ütőrugóból.

6. Az ágy miből áll?

Az ágy recézett faágyrészekből áll, melyek a tokpánt mind-

két oldalát fődik s egymással a rajtuk keresztül dugott csavarral vannak odaerősítve.

7. A foglалványokhoz mely részek tartoznak?

A foglалványokhoz tartoznak:

1. az üritő, 2. a töltőcsapó rugójával, a sátorvas, 4. a tartókarika, 5. a csavarok.

8. A szerelékhez mik tartoznak?

A szerelékhez tartoznak:

1. a csavarhuzó vasalt fanyéllel együtt, 2. tisztítóvessző, mely fából készült s egyik végén a kőcz ráerősítése végett rovátkolt és 3. a rugószorító.

9. Hogyan történik a forgópisztoly megtöltése?

Töltéshez a forgópisztolyt balkézrel agyánál fogva átmarkoljuk s e jobbkézzel a töltőcsapót kinyitván a forgópisztoly torkolatát lefelé irányítjuk; a henger jobbkézzel addig forgatandó, míg az egyik töltényür, pontosan az üritő meghosszabbításába kerül, mit a töltőcsapó rugójának a hengeren levő kivágások egyikében való megakadása érezhetően jelez.

A töltényt jobbkez mutató és közép ujja akkép fogja meg, hogy a lövedék befelé álljon s a hüvelyk ujj vége a töltény fenekén feküdjék, az ekként tartott töltény a töltényürbe dugandó.

Ezután a hengert egy töltényürrel tovább kell forgatni s a töltést az előbb leírt módon mindaddig kell folytatni, míg mind a hat töltényür megtelik, mire a töltőcsapó jobbkézzel becsukandó.

10. A forgópisztolylyal miként lehet lőni?

A forgópisztolylyal billentyűfeszítéssel vagy kakasfeszítéssel lehet lőni.

11. Billentyűfeszítéssel a lövés hogy történik?

Billentyűfeszítéssel való lövésnél a billentyűt addig kell hátra felé huzni, míg a felemelkedő kakas fejével előre nem csaptat és így a forgópisztoly el nem sül.

12. Hogyan történik a lövés kakasfeszítéssel?

Kakasfeszítéssel való lövéshez, a jobbkezhüvelyk ujjával addig kell a kakas farkát hátrafelé huzni, míg a billentyű orra a kakas korong nyugaszába hallhatóan be nem csapódik s ekkor a forgópisztoly lövésre kész, s a billentyű hátrahúzása által elsül.

13. Hogyan történik a forgópisztoly kiürítése?

Kiürítéshez a forgópisztolyt balkézbe vesszük, s a töltőcsapót a jobbkézzel kinyitván, a forgópisztolyt torkolatával ferdén fölfelé irányítjuk. Ezután jobbkézzel a hengert olyan helyzetben forgatjuk, mint a töltésnél, az üritőszárat a töltényürbe nyomva, kézzel a töltényt kivesszük, közben a balkéz hüvelyk ujjának a töltőcsapóra helyezése által meggátoljuk a töltények földreesését.

14. Hogyan történik a henger kivevése?

A henger kivehetése végett a tengelyzárat kinyitjuk, azután az üritő kamóját a hengertengelyről leoldván, előbb a hengertengelyt, azután az üritővesszőt a tokból kihuzzuk, a töltőcsapót kissé hátra mozdítjuk s a hengert jobb oldalon kivesszük.

15. Hogyan történik a lobbantyu szétszedése?

A lobbantyu alkatrészeinek kiszedéséhez előbb a sátorvas és faágyrészek távolítandók el, azután a kakast teljesen felhuzzuk, a rugószorítót kivágásával az ütőrugóra toljuk s a kakast leeresztjük, az ütőrugó szegjét a csavarhúzóval kimozdítván, az ütőrugót a tokból kiemeljük.

A kakas és billentyű a hengertolóval és a töltőcsapó, — csavarjaik eltávolítása után szétszedhetők; (kivehetők) Más részét a forgópisztolynak szétszedni nem szabad.

16. Hogyan történik a forgópisztoly összerakása?

A forgópisztoly összerakása általában a szétszedés megfordított sorrendjében történik.

17. A forgópisztoly cső és töltényürök tisztításához mi használandó. Tisztításhoz szétszedendő-e a forgópisztoly?

A forgópisztoly cső és töltényürök tisztításához a fából készült tisztító vessző használandó, közönséges tisztításhoz a forgópisztoly nem szedendő szét, míg lövés után való tisztításhoz a henger eltávolítandó. Általában csak olyan szerek használandók a tisztításhoz, mint az a karabély tisztítására előírva van.

18. A forgópisztoly mely alkatrésze kenendők be faolajjal?

A forgópisztoly egymáshoz surlódó következő alkatrészei kenendők be faolajjal ugymint: a henger középső furata, a fogkoszoru, a kakas középső furata, láncziz a billentyű orra és furatai, valamint a hengertoló kivágása.

V.

Kivonat az 1888. évi XIX. törvényczikkből.

„A halászatról“.

1. A ki halászni akar, mit köteles váltani?

A ki halászni akar, halászejegyet váltani és azt halászás közben magával vinni köteles.

2. A halászejegyet ki állítja ki s mi van azon? (8. §.)

A halászejegyet a hatóság állítja ki s azon világosan kiírandó annak neve, állása vagy foglalkozása és lakhelye, kinek javára kiállittatik.

3. Mennyi a halászejegyek bélyegilletéke?

A halászejegyek bélyegilletéke személyenkint négy koronában, a halászatra jogosítottaknak segédszemélyzete és munkásai részére személyenkint egy koronában állapittatik meg.

4. Mennyi időre érvényes a halászejegy? (8. §.)

A halászejegyek érvényének tartama egy év és azoknak alakját és szövegét a földművelés- ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeleti uton állapítja meg.

5. Kik kötelesek és kik jogosultak halászati eszközökkel a vizek partjain járókat a halászejegy előmutatására felszólítani? (9. §.)

5. Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek: a halászati jog tulajdonosai, haszonbérleti és alkalmazottjai, valamint az erdők, szőlők, mezők és gátak felügyeletével megbízott személyek pedig jogosítva vannak azokat, a kik halászati eszközökkel vizek partjain járnak, a halászejegy előmutatására felszólítani.

6. Köteles-e a halászó halászejgyét a felszólításra jogosítottnak előmutatni és mire köteles akkor, ha azt előmutatni nem tudja? (10. §.)

Ezen felszólításra a halászó halászejgyét előmutatni köteles; a ki pedig ezt bármily okból elő nem mutatja, tartozik a halászzal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kíváratára akár nevét és lakását megmondani, ~~ha célból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, alkalmas zálogot adni~~ akár a felszólítót a legközelebbi község előjáróságához követni, hogy kiléte ottan kideríttessék.

7. Zártvizekben a halászat a halászsatra jogosult által hogyan gyakorolható? (13. §.)

Zárt vizekben a halászat a halászsatra jogosult által korlátlanul gyakorolható.

8. Milyen vizek tekintendők zárt vizeknek? (13. §.)

Zárt vizeknek tekintendők:

a) a mesterséges halastavak, akár állanak halas vízzel összeköttetésben, akár nem;

b) mindazon egyetlen kirtokos vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halattartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek.

9. Zárt vizeknél a hatósági ellenőrzés csak mire szorítkozzék?

Zárt vizeknél a hatósági ellenőrzés csak arra szorítkozzék, hogy van-e a halászatot üzőnek halászejgye.

10. Milyen területek nyilváníthatók kiméleti terekké? (16. §.)

Állandóan víz alatt levő oly területek, a melyek a halak ivására s a halivadék fejlődésére alkalmasak, kiméleti terekké nyilváníthatók.

11. Kiméleti terek mivel jelölendők meg? (17. §.)

A kiméleti terek határa szembeötlő helyeken táblákkal kellőleg megjelölendők; ezen táblákra hal van festve vagy vésve, alatta pedig kiméleti tér felírás olvasható.

12. Külföldről származó halak vagy rákok mely időben szállíthatók 211. lap. 1. Törv. v. k. gy. (Földmiv. ü. min. 1889. évi 5000 sz. végrehajt. rendelet 323. §-a.)

Külföldről származó halak és rákok tekintet nélkül arra hogy az illető halfajok, illetőleg a rákok a halászati törvény által tilalmi időszakok megállapításával védelmeztetnek, valamint a törvényes méretre való tekintet nélkül bármely időben szállíthatók és eladhatók; az esetben azonban, ha a szállítás a törvényes tilalom ideje alatt történik, a halak külföldi származása vasuti vagy postai szállító levéllel vagy ennek alapján a község előjáróság által kiállított bizonyítvánnyal igazolandó.

13. Rákot mettől meddig tilos fogni? Mennyi a ráknak legkisebb mérete és mi történik ezen méreten alu kifogott rákokkal? (21. §.)

13. Rákot április 1-től május 15-éig tilos fogni. Oly rákok, melyek a szemtől a kiegyenesített fark végéig mérve nyolcz centiméternél kisebbek, a vízbe visszabocsátandók.

14. Szabad-e halikrát szedni és milyen halfogó eszköz vagy készülék használata nincs megengedve (23. §.)

Tilos:

a) a halikra szedés a halászsatra jogosított engedélye nélkül;

b) minden oly fogóeszköz, pl. hálók, kosarak, varsák, továbbá minden oly készülék használata, a melyek nyílásai (szemei) nedves állapotban mérve, négy centiméternél szűkebbek vagy alacsonyabbak; X

15. Mi értendő állandó készülék alatt és milyen állandó készülék használata nincs megengedve? (Földmiv. ü. min. 1889. évi 5000 D. rend. 39. §-a.)

Állandó készülék alatt a parthoz vagy mederhez erősített vagy szabadon függesztett egymáshoz azonban szorosan állított szerszámok értendők. Ezeknek kell egymástól úgy hossz- mint kereszt irányban legalább 50 m. távolságban lenni;

a) minden állandó halfogó készülék (pl. rekesz, kosár, zárháló) alkalmazása, mely közönséges vizállás mellett a parttól derék szögben mérve a vízfolyás felénél többet elzár;

b) több állandó készülék, vagy háló (eresztő háló) használata, ha egymástól legalább ötven méter távolságra nincsenek. X

16. Szabad-e a halakat elkábitó mérgezőszerekkel halászni, az éjjeli halászat miként számítatik, gátaktól zsilipektől milyen távolságig van megtiltva a halászat? (Lásd 23. §.)

Tilos:

a) halakat elkábitó, megmérgező és robbanó szerek, (maszlag, oltatlan mész, méregfű, Euphorbia palustris, dynamit stb.) használata;

b) az éjjeli halászat, napnyugtától napkeltéig;

c) gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és egyéb vízi műépítményektől harminc méternyire felfelé vagy lefelé, horog kivételével halászni.

17. Vizeket a bennük lévő halak kifogása céljából szabad-e lecsapolni s mire köteles a tisztogatás céljából lecsapoló egyén? (Lásd. 23. §. 18. kérdés.)

Vizeket, a bennük levő halak kifogása céljából, szakszonkint (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy ugynevezett bányákban felfogni tilos.

Tisztogatás céljából történő vízfolyások lecsapolásának idejéről az érdekelt halászati jogosítottak nyolcz nappal előbb értesítendőek.

18. A halászatra jogosítottak ha vadászati jogosítvánnyal nem birnak, mit tehetnek a halakra nagyobb mérvben kártékony állatokkal? (26. §.)

A halászatra jogosítottak, ha vadászati jogosítvánnyal nem birnak is, löfegyver használata nélkül elpusztíthatják a halakra nagyobb mértékben kártékony állatok közül: a vidrát, a vidra nyestet, a csonttörő sast, a halászó sast, a jégmadárt, valamint a gémekeket, ruczákat lúdféléket; a vadászati terület tulajdonosának, esetleg bérletjének azonban az ily módon befogott vagy elejtett iránt való tulajdonjoga fentartatik,

19. Kiméleti tereken mi tiltatik? (26. §.)

Kiméleti tereken a halászat, vadászat, a béka fogás, csónakázás, fürdés, kavics és iszapszedés, általában, minden, a halak ivását és fejlődését hátráltató művelet tiltatik.

Tilos ugyanott marhákat, kacsákat, ludakat s egyéb állatokat vízbe eresztetni.

20. Tilalmi idő beállta előtt fogott, vagy zárt vizekből származó halak vagy rákok származása miként igazolando? (28. §.)

A ki a tilalmi idő beállta előtt fogott, vagy zárt vizekből származó halakat, vagy rákot a tilalmi idő alatt szállít vagy elad, tartozik származásukat s a befogatási időt minden egyes esetben a község előljáróságától kiállított bizonyítvánnyal igazolni?

21. Ki követ el halászati kihágást? (62. §.)

Kihágást követ el:

a) a ki kábitó, mérgező és robbanó-szerekkel halász (23. §. e.);

b) a ki a halászat gyakorlására jogosítva nincs, ha a halászatot éjjel, tilalmi időben, kijelölt kiméleti helyen, vagy tiltott eszközzel üzi, vagy pedig, ha a halászatot álcázva, vagy magát felismerhetlenné téve üzi, vagy a tettenérőt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog, vagy erőszakot használ, a mennyiben a veszélyes fenyegetés, fegyverfogás vagy erőszak súlyosabb büntetés alá eső cselekményt nem képez.

(64. §.)

a) A ki a 22. §. szerint csakis írásbeli engedély mellett kifogható halakat és rákokat ily engedély nélkül kifog;

b) a ki a halászatra jogosított engedély nélkül, nyereségvágyból halász, vagy rákász;

c) azon tulajdonos, ki haszonbérbe adott halászati területen a haszonbérlet, vagy azt, ki annak engedélyével üzi a halászatot vagy rákászatot, megtámadja, vagy a halászat vagy rákászat üzésében megakadályozza;

d) a ki a 11. és 17. §-okban megállapított területek határainak megjelölésére szolgáló táblákat károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi, vagy más helyre áteszi;

e) a ki hamisított halászszygy használata mellett halász.

(65. §.)

Kihágást követ el:

a) a ki a halászatra jogosítottak engedélye nélkül, de nem nyereségvágyból halász vagy rákász;

b) a ki a zárt vizekből fogott halak vagy rákok származását igazoló községi bizonyítványt felmutatni nem képes (28. §.);

c) a ki a 11. és 17. §-okban megállapított területek határai-

nak megjelölésére szolgáló táblákat szándékosan megrongálja, vagy bemocskolja;

d) a ki a 9. §-ban említettek felszólítására a halászzal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja zálogot nem ad, vagy a felszólítót a legközelebbi előljáróshoz követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

e) a ki a nélkül, hogy halászjeggyel birna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére nézve lejárt halászjegy mellett halász.

f) a ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át.

22. Melyek a legsúlyosabb halászati kihágások?

A kábitó és mérgező szerekkel való halászat a legsúlyosabb halászati kihágások közé tartozik.

23. Mely hatósághoz jelentendők fel a halászati kihágások? (60. §.)

Nagy- és kis-községekben az illető járás főszolgabírójához; rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitánysághoz; Budapest székes fővárosban az illető kerületi előljáróshoz.

VI.

Kivonat az 1883. évi XX. törvényczikkből.

„A vadászati jogról“.

① Minden földbirtokos különbség nélkül mikor gyakorolhatja a vadászati jogot? (2. §.)

Saját földbirtokán a tulajdonos, vagy az, a kinek az jogot vagy engedélyt adott, a vadászatot, az ezen törvényben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja, ha az:

1. egy tagban vagy összefüggésben álló részekben legalább 200 holdra terjed, holdját 1600 □-ölével számítva, habár több határban fekszik vagy utak, vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasítottak is; vagy ha a földbirtok:

2. kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigetet képez;

3. az egy tagban legalább — holdját 1600 □-öllel számított — 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, a mennyiben az egyesített területek a 200 — 1600 □-öllel számított holdat megütik. †

2. Ki tartozik a fővadak által a vetésekben és ültetvényekben okozott károkért kárpótlással? (7. §.)

A fővadak (szarvas, dämvd) által a vetésekben, ültetvényekben, vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért azon birtokos vagy haszonbérelő, kinek vadászterületén az említett fővad tenyészkedik, teljes kárpótlással tartozik.

E végre megkivántatik, hogy a kár a hatóságnak a kár elkövetésétől számított nyolcz nap alatt, felvehetés céljából bejelentessék.

3. Az általános vadászati tilalom mettől meddig tart, ezen idő alatt mivel nem szabad vadászni? (9. §.)

Az általános vadászati tilalom tart február hó 1-től augusztus hó 15-ig, mely idő alatt hajtókutyákkal (kopó, tacsó, agár, komondor vagy egyéb hajtó ebbel) egyáltalán nem szabad vadászni.

Ettől eltérőleg tilos a vadászat: *éneklő madarakra*

a) szarvasbikára október hó 15-től, dämnyadvikákra november 15-től július hó 1-ig; *minden időben*

b) szarvas, dämnyadv és öztehénre január 1-től október hó 15-ig;

c) őzbakra január hó 15-től április hó 1-ig;

d) zergére deczember hó 15-től augusztus hó 1-ig, zergegidára pedig minden időben;

e) siket- és nyír-fajdkakasra július hó 1-től márczius hó 1-ig, jérczékre pedig minden időközben;

f) császár-madarakra deczember hó 1-től, fáczánokra és tűzokokra február hó 1-től augusztus hó 15-ig;

g) foglyokra január 1-től augusztus hó 1-ig;

h) éneklő madarra minden időben.

4. A vadászati tilalom alatt még mit tilos tenni?

A tilalmi időszak alatt sem vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivéttéven ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást épp a vadtenyésztés céljából szedik.

5. A tilalmi időszak alatt vadat árulni, venni vagy nyilvános helyen étlapra jegyezni szabad-e? (10. §.)

A tilalmi időszakban, az első 14 napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, ilyet árulni, venni, vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad.

6. Mily madarakra nem terjed ki a vadászati tilalom? (11. §.)

A madarak közül kivételt képeznek a vándor- és vizimadarak; de ott, hol ez utóbbiak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt a tilalom rájuk is kiterjed. X

7. Mely madarakra szabad vadászni a tilalmi időszak alatt? (12. §.)

Tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra, vadkacsákra, vad- és szelid galambokra, keselyűkre és sasok, sólymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy suholyra s végül a hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre és seregélyekre, a seregélyekre azonban csak szőlők- és gyümölcsösökben.

8. Melyek a kártékony vagy ragadozó állatok, ezekre vonatkozólag mit enged meg a törvény? (13. §.)

A ragadozó vagy kártékony állatokat, ugymint: medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, horzot, tengeri nyulat, hörcsögöt, ürgét, görényt, menyétet, nyusztot, vidrát, saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja azon esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva; ha azonban a pusztítást vadászati hajtókkal vagy bárminemű vadászebekkel akarja végbe vinni, erre ez esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni.

9. Oly vidékeken, hol a vaddisznok nagyobb mérvű károkat okoznak, kik kötelesek azokat pusztítani? (13. §.)

Oly vidékeken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak, a vadászterületek tulajdonosai, bérlői kötelesek az érintett kártékony vadakat lehetőleg pusztítani.

10. Szabad időben is szőrmés vagy szárnyas hasznos vadat milyen eszközökkel tilos fogni? (15. §.)

Szabad időben is tiltatik minden szőrmés vagy szárnyas hasznos vadat törökkel, hálókkel, hurkokkal elfogni vagy megölni, különösen tűzokokat ólmos esők alkalmával behajtani vagy agyonverni.

Kivétetnek a fenyves madarak, melyeket hurokkal és léppel fogni szabad időben is megengedett.

Tenyésztés céljából a befogás csak a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy azok szakértő megbízottjai részére engedtetik meg.

11. A vadászat mily eszközök használatával gyakorolható s minő kötelezettsége van a vadászónak?

A vadászat csak főfegyverrel, vagy lóháton bárminemű ebek használatával gyakorolható. — A vadászat közben a vetésekben,

ültetvényekben vagy más gazdálkodási egyéb erdészeti ágakban okozott minden kárért a vadászatot gyakorlók teljes kárpótlással tartoznak. (16. §.)

12. A ragadozó vadak elpusztítása végett, a hivatalból való vadászatok megtartását ki engedélyezi? (19. §.)

A ragadozó vadak elpusztítása végett a hivatalból való vadászatok megtartását a mutatkozó szükséghez képest, esetről-esetre a közigazgatási bizottság, illetve annak elnöke engedélyezi.

13. A vadászterületre a vadászatra jogosítottakon kívül szabad-e bárminemű ebet bocsátani?

A vadászatra jogosítottakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi fajú ebet bocsátani; kivételnek a nyájőrök, kik azonban kötelesek ebeik nyakába oly nehezéket fűgeszteni; mely első lábaik térdein alól 3 centiméter távolságra lóg alá.

14. Ki követ el vadászati kihágást? (26. §.)

1. A ki a tulajdonosnak, vagy ha a vadászat bérbe van adva, a haszonbérlőnek engedélye nélkül vadász.

(27. §.)

2. Ha az orvvadászat éjjel vagy kerített helyen, vagy tiltott eszközökkel történt, vagy ha az orvvadász álcázva avagy más képpen ismeretlenné téve találtatik, vagy ha nevét eltagadja, avagy álnévvel azt, ki tetten kapja, félrevezetni igyekszik, vagy azt veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ.

Azonfelül, a mennyiben az elszámolt esetek a büntető törvényekben is tiltott cselekvényt képeznek: a bünvádi eljárás külön megindítandó.

(28. §.)

3. Ha a haszonbérbe adott vadászati téren a tulajdonosok valamelyike a haszonbérlőt, vagy azt, a ki ennek engedélyével vadász, megtámadja vagy akadályozza.

(29. §.)

4. A ki tiltott időben vadász.

(30. §.)

5. A ki a vadak fiait elfogja, a madarak fészkeit (kivéve a 12. és 13. §-okban említett ártalmasokét) elrombolja, tojásait elszedi.

6. A ki tiltott időben hasznos vadat lő, árul vagy vesz, ha a vad nála találtatik, a helyi szegények számára elkobzandó.

7. A ki ebét szándékosan valamely reá nézve idegen vadászati térre viszi, ugyszintén az is, a ki a nyájőrző ebekre vonatkozó intézkedés ellen vét.

15. A vadászati kihágás mennyi idő alatt évül el? (46. §.)

Ha a vadászati kihágás miatt a kihágási bíróságnál a tett elkövetése napjától számítandó három hó alatt panasz vagy feljelentés nem történik, a kihágás büntethetősége elévül.

Szeredán VII. Delután
Kivonat az 1883. évi XXIII. törvényczikkből.

„A fegyveradóról és vadászati adóról“.

1. Ki fizet fegyveradót? (2. §.)

Fegyveradót fizet mindenki a birtokában levő vadászatra használható lőfegyverek után, ugyszintén azon fegyverek után, melyek családtagjai, vadászcselédjei, a vadak gondozására és erdőterületek őrzésére alkalmazott cselédjei, valamint mező-, szőlő-, vagy erdőgazdaságban alkalmazott csöszök, pásztorok és erdőkerülők birtokában vagy használatában vannak.

2. Ugy a fegyveradó, mint a vadászati adó fizetése alól kik vannak kivéve? (4. §.)

Ugy a fegyveradó, mint a vadászati adó fizetése alól az uralkodó család tagjai ki vannak véve.

3. A fegyveradó alól mely fegyverek vétetnek ki? (5. §.)

A fegyveradó alól kivétetnek:

- a) közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságoknál őrzött fegyverek;
- b) emlék- vagy családi ereklyeként tartott fegyverek;
- c) magánosok oly fegyvergyűjteményei, melyekben már használaton kívül levő, régi szerkezetű fegyverek tartatnak;
- d) a kizárólag céllovészetre használt fegyverek;
- e) a csendőröknek, az állami rendőröknek, törvényhatósági, városi, állandóan alkalmazott községi rendőröknek, fegyőröknek, pénzügyőröknek, a m. kir. dohány beváltó hivataloknál alkalmazott örök fegyverei;

f) a felesketett erdőtisztéknek és a kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt fegyverei;

g) az erdőőröknek fegyverei azon esetben, ha ezen egyének hatóságilag lettek felesketve;

h) a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt fegyverei;

i) puskaműveseknél és lőfegyver-árusoknál eladásra szánt fegyverek.)

4. A vadászati adó fizetése alól kik vétetnek ki? (6. §.)

A vadászati adó alól kivétetnek:

a) a külhatalmak követei és consulai, valamint a követségek és consulátusok személyzetének tagjai, ha nem belföldiek;

b) a vadászterületek tulajdonosainak, vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédjei;

c) a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédjei;

d) a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csöszök, pásztorok, erdőkerülők;

e) a hatóságilag fölesketett erdőtiszték, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete.

Az ezen szakasz b) c) d) e) pontjai alatti személyek azon vadászterületen, melyen alkalmazva vannak, vadászatra is használható fegyvert csak a vadászterület tulajdonosainak, illetőleg bérlőjének engedelmével használhatnak és csak a vadászati törvény korlátai között vadászhatnak; más vadászterületeken azonban a vadászatot még a vadászati törvény korlátai között is csak a vadászati adó lefizetése mellett gyakorolhatják.

Az ezen §-ban megállapított adómentesség igazolásul szolgál: az a) alatt említett egyéneknél a vadászati ingyen-jegy (34. §.); a b) c) és d) pontok alatt említett egyéneknél a fegyveradó igazolvány (34. §.); az e) pont alatt említett egyéneknél pedig eskübizonyítvány eredetije vagy hiteles másolata.

5. Az erdészeti szakiskolák hallgatói mily kedvezményben részesülnek? (6. §.)

Az erdészeti szakiskolák hallgatói azon kedvezményben részesülnek, hogy a 9. §-ban egy évre megállapított vadászati adó felét fizetik.

5. Mennyi a fegyveradó egy évi összege? (8. §.)

A fegyveradó egy évi összege:

- a) két korona minden darab egycsővű puska után;
- b) négy korona minden darab kétsővű puska után.

7. Mennyi a vadászati adó egy évi összege? (9. §.)

A vadászati adó egy évi összege huszonnégy koronában van megállapítva.

8. A kik a vadászatot 30 napot meg nem haladó időtartama alatt kívánják gyakorolni, mi engedtetik meg azoknak? (10. §.)

Azoknak, kik a vadászatot 30 napot meg nem haladó időtartama alatt kívánják gyakorolni, megengedtetik, hogy 12 korona lefizetése mellett 30 napra szóló vadászati jegyet váltsanak.

9. Ugy a fegyveradóra, mint a vadászati adóra nézve az adóév mikor kezdődik és mikor végződik? (11. §.)

Ugy a fegyveradóra, mint a vadászati adóra nézve az adóév augusztus hó 1-ső napján kezdődik és a következő év július hó 31-ik napján végződik.

10. Kik kötelesek és kik jogosultak a vadászt a vadászjegy előmutatására felszólítani? (39. §.)

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérleti, gazdatisztjei és az erdők, szőlők és mezők felügyeletével megbízott személyek pedig jogosítva vannak azokat, kik akár lőfegyverrel, akár lóháton és bárminemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani.

11. A vadászó az arra jogosított felszólítására a vadászati jegyet előmutatni köteles-e? (40. §.)

Ezen felszólításra a vadászó vadászati jegyét előmutatni köteles; a ki pedig azt bármely okból elő nem mutatja, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára nevét és lakását megmondani a czélból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, alkalmas zálogot adni, akár a felszólítót a legközelebbi község elöljáróságához követni, hogy kiléte ottan kiderítessék.

12. Ki követi el a jövedéki kihágást? (42. §.)

Jövedéki kihágást követ el:

- a) az, ki vadászati jeggyel bir, azt azonban a 39. §-ban említetteknek felszólítására elő nem mutatja;
- b) az, ki a 39. §-ban említettek felszólítására a vadászattal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ad, vagy a felszólítót a legközelebbi község elöljáróságához követni nem akarja, vagy a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;
- c) az, ki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át;
- d) az, ki a nélkül, hogy vadászati jeggyel birna, vagy másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve lejárt vadászati jegy használata mellett vadászik;
- e) az, a ki meghamisított vadászati jegy használata mellett vadászik;
- f) az, ki adóköteles fegyverét az adó alól elvonja, eltitkolja, vagy az 5. §. b), c), d), e) és f) pontjai alatt adómenteseknek nyilvánított lőfegyvereket vadászatra használja.

13. Jövedéki kihágás miatt befizetett birság kit illet meg? (49. §.)

A befizetett birságnak egy harmada a jelentéstevőt, egy harmada az államkincstárt és egy harmada azon községet illeti, melynek határában a felszólítás történt (39. §.), illetőleg a fegyvertitkolás miatt elmarasztalt fél állandóan lakik.

VIII.

Kivonat az 1879. évi XXXI. törvényczikkből.

„Erdőtörvény“.

1. Melyek a véderdők és mi tiltatik azokban? (2. §.)

Azon erdők vagy erdőrészek, melyek ~~magasabb hegyek kö-~~
~~görgetei, havasok, fennsíkai vagy hegytetőkön és gerinceken,~~
~~meredek hegyoldalakon és ezek lejtőin, hegyomlások, kő- vagy~~
 hó-görgetégek és vízmosások támadásának és terjedésének meg-
 akadályozására szolgálnak, vagy a melynek elpusztulása folytán,
 alantabb fekvő területek termőképessége, vagy közlekedési utak
 biztonsága veszélyeztetnék, vagy szélvészek romlásának út nyit-
 natnék — az irtás és tarvágat tiltatik.

2. A véderdőkön kívül még milyen erdőkben tiltatik az irtás és tarvágat? (4. §.)

Az irtás tiltatik oly erdőkben, melyeknek eltávolítása által a
 futóhomok terjedésének út nyitnatnék, vagy melyeknek talaja más-
 nemű gazdasági művelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állan-
 dóan nem alkalmas.

3. A véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a legeltetés meddig tilos? (7. §.)

A véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a legeltetés
 mindaddig tilos, míg az a fák sarjadékában vagy a talajban kárt
 okozhat.

4. Azon erdőrészek, melyekre nézve legeltetési tilalom áll fenn, az erdőbirtokos által mivel láthatók el? (7. §.)

Azon erdőrészek, melyekre nézve legeltetési tilalom áll fenn,
 az erdőbirtokos által nyilvános jelekkel láthatók el.

5. Az erdőkben és azok közelében milyen óvrend-
 szabályok betartása mellett és kiknek szabad tüzet rakni?
 (9. §.)

Az erdőkben s azok közelében száz méternyi távolságon
 belül csak az erdőégések megakadályozására szükséges óvrend-
 szabályok megtartása, s idegeneknek még ezen felül csak az
 erdészeti személyzet engedélye mellett szabad tüzet rakni; azon-
 ban az erdőőrök az általuk őrzött területeken, a favágók a vágá-
 sokban, a kőfejtők a kőbányákban és nyájukat legeltető pásztorok
 főzés és felmelegedés végett oly veszélytelen helyen, melyeken
 az erdőbirtokos a tüzgerjesztést világosan el nem tiltotta, a kellő
 óvrendszabályok megtartása mellett rakhatnak tüzet.

6. A ki az erdőben tüzet rak, távozása előtt mire
 köteles? (9. §.)

A ki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozása előtt
 teljesen eloltani.

7. Száraz időjárás alkalmával a hatóság mit tilthat
 el az erdőben? (9. §.)

Különösen száraz időjárás alkalmával az erdőrendészeti ha-
 tóság a tüzelést az erdőben egészen eltilthatja.

X 8. A ki az erdőben vagy annak közelében elhagyott
 tüzet talál, mit tartozik tenni? (11. §.)

A ki az erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál,
 tartozik azt lehetőleg eloltani, ha pedig azt eloltani már nem bírja
 vagy ha erdőéget vesz észre, vagy annak tudomására jut, tarto-
 zik azt az útjában eső legelső ház lakosainak tudtára adni, ezek
 pedig tartoznak az erdőégesről az erdőbirtokost vagy annak ház-
 népét, vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet haladé-
 ké nélkül értesíteni, vagy a legközelebbi községi előljárásának (le-
 hetőleg a szolgabírónak, mezői rendőrkapitánynak) bejelenteni.

9. A szolgabíró vagy községi előljáró, ha erdőégés
 tudomására jut, mit tartozik tenni? (12. §.)

A szolgabíró (~~mezői rendőrkapitány~~) illetőleg a községi elő-
 járó mihielyt valamely erdőégés tudomására jut, azon község la-
 kosságát, melynek határában az erdő létezik, s a körülményekhez
 képest a szomszédos községek lakosságát is, az oltásra kirendelni.

10. Az erdőégéshez kirendelt község lakossága mire köteles? (12. §.)

A kirendeltek, a községi előjárókkal együtt, kötelesek az oltáshoz szükséges oltószerekkel, ugymint: csákányokkal, kapával, baltával stb. tüstént az égés helyére sietni.

11. Erdőégés esetén az oltás vezetése kit illet meg? (12. §.)

Az oltás vezetése a helyszínén levő, rangban első erdőtisztet, különben a szolgabíró (illetőleg a városi kapitányt) s ha ezek közül senki sem volna jelen: azon község előjáróságát illeti, melynek határában, vagy legközelebbi szomszédságában az erdőégés van.

12. A hatóságilag fölesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálatukban minek tekintendők és milyen fegyvert viselhetnek? (40. §.)

A hatóságilag fölesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők, és mint ilyenek, löfegyvert is viselhetnek. Ezen fegyverük vadászatjegy-adómentes.

13. A fölesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálatban milyen ruhát illetve jelvényt kötelesek viselni? (45. §.)

A fölesketett erdőtisztek, midőn szolgálatban vannak, egyenruhát, az erdőőrök pedig a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által megállapítandó könnyen fölismerhető jelvényt kötelesek viselni.

14. Az erdőőr a hatósági közeg felszólítására tartozik-e magát igazolni s mivel?

Az erdőőr esküt tesz és erről eskületételi bizonyítványt kap, melyet vagy annak hiteles másolatát szolgálatban magával vinni és kívánatra az illetékes hatósági közegnek előmutatni köteles. Az eskületételi bizonyítvány csak addig érvényes, míg annak tulajdonosa a bizonyítványban megnevezett erdőbirtokosnál az abban megjelölt állomáson és állásban megmarad.

15. Az erdőtörvényben meghatározott lopások és károztatások mikor képeznek kihágást? (69. §.)

A jelen törvényben meghatározott lopások és károztatások

erdei kihágást képeznek, ha: a) lopás esetében, a lopott dolog értéke a külön megtérítendő kár beszámítása nélkül; b) károztatás esetében pedig az okozott kár összege 60 koronát túl nem halad.

16. Mikor képez az erdei lopás vétséget illetőleg büntettet? (73. §.)

Ha a lopott dolog értéke, vagy okozott kár összege 60 koronát felülhalad, a cselekmény a büntetőtörvénykönyv értelmében vétséget, illetőleg büntettet képez.

17. Tekintett nélkül a lopott dolog értékére mikor képez az erdei lopás büntettet? (74. §.)

Büntettet képez az erdei lopás, habár a lopott dolog értéke 60 koronát nem halad túl, ha erre vonatkozólag valamelyike azon körülményeknek forog fenn, melyeknél fogva a lopás, tekintet nélkül a lopott tárgy értékére, a büntetőtörvények szerint büntettnak állapittatik meg.

18. A büntető törvénynek a fegyverviselésre vonatkozó megállapítása erdei lopásnál csak minő fegyverre értendő? (74. §.)

A büntetőtörvényeknek a fegyverviselésre vonatkozó megállapítása, erdei lopást illetőleg, csakis löfegyverre értendő.

19. Ha valakit utközben oly baj ér, mely miatt kénytelen erdei kihágást elkövetni, mi ez esetben a teendője? (81. §.)

Ha valakit utközben, akár az erdőben, akár annak közelében oly baj ért, mely miatt kénytelen volt erdei kihágást elkövetni, de ezt az erdőfelügyelettel megbízott személynek azonnal, vagy a legközelebbi község előjárónak 24 óra alatt följelenteni, ugy ezen cselekmény nem büntettetik mint kihágás.

Az okozott kár, vagy az eltulajdonított dolog értéke azonban ez esetben is megtérítendő.

„Az erdei lopás“.

20. Ki követ el erdei kihágást lopás által? (90. §.)

A ki valamely erdőben létező élőfát, vagy ott létező levágott, de eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fát

lop (69. §.), az ellopott fa értékét s kártérítésül ezen érték egy-negyed részét tartozik megtéríteni, ezen felül pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

(91. §.)

A lopott fa értékét és kártérítésül ezen értékkel egyenlő összeget tartozik megfizetni, ezen felül pedig a két összeggel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki az erdőben:

a) szórta fenntartott hagyanczot, fölfát, vagy magfát, avagy tízévesnél fiatalabb csemetét lop;

b) ritkás erdőből több, vagy zárt erdőből annyi egymás mellett álló fát lop, hogy ez által hézag támad;

c) a termő föld megkötésére védezközülni szolgáló vagy sarjadzás végett meghagyott tuskót kiás és ellop, avagy habár nem az ezen pontban megjelölt czélok valamelyikére szolgáló tuskót lop el, de az annak ellopása végett kiásott gödröt nem tölti be.

(92. §.)

A ki valamely élőfa ágait, galyait letöri vagy levágja és ellopja (illetőleg jogtalanul eltulajdonítja), ezen tárgy értékét s kártérítésül az érték felét tartozik megtéríteni s egyszersmind a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre ítélandó.

A ki pedig valamely élőfáról annak kérgét lehasítja és ellopja, a fa és a kérg értékét tartozik megtéríteni s ezen felül azon értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

(93. §.)

A ki valamely elszáradt, vagy az elemek által letört fát, ágat, galyat vagy tuskót lop fel (illetőleg eltulajdonítja), ezen tárgy értékét egyszersmind tartozik megtéríteni s ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetetik.

(94. §.)

A ki valamely nem élő fa kérgét hántja le s ellopja, vagy már lehántot fakérget lop, a fakérg értékét megtéríteni tartozik, s egyszersmind ezen értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetetik.

A ki száraz vagy zöld faleveleket vagy mohot lop, a lopott tárgy értékét s kártérítésül ugyanannyit fizetni tartozik, ezen felül pedig az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetendő.

(95. §.)

A ki gubacsot, tölgy, bükk, fenyő vagy más erdei magot vagy erdei gyümölcsöt, gombát, korhadékot, földet, agyagot, tőzeget, meszet, gyephantot, fagyökeret, fűvet vagy egyéb erdei terméket lop (eltulajdonítja), annak értékének megtérítésén felül, az értékkel egyenlő pénzbüntetéssel büntetetik.

Ha pedig a tettes az erdei magot, gubacsot vagy gyümölcsöt leverte vagy leszaggatta, a fentebbi pontban meghatározott fizetéseken fölül kártérítésül az értékkel egyenlő összeget is tartozik fizetni.

(96. §.)

A ki fenedvet (gyanta, terpentín, nyír- és jávorlé) lop, a lopott tárgy értékét megtéríteni s kártérítésül azzal egyenlő összeget tartozik fizetni, s azon felül a két összeggel egyenlő pénzbüntetésre ítélandó.

„Az erdei kártételekről“.

21. Mely cselekmények képeznek erdei kártételt?
(100. §.)

A ki oly erdőben, melyben a legeltetésre nincs joga, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet, az okozott kár és esetleg a hajtópénz megtérítésén felül, pénzbüntetéssel büntetendő.

(105. §.)

A ki élőfát le- vagy bevágás, megfurás, rovatozás, gyűrűzés, jelzés, lehámozás, fűrészelés, a gyökerek feltakarása, gyantanyílások fel- vagy tovább szakítása, vagy bármi más módon megrongál, az okozott kár megtérítésén felül, 30 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki pedig az élőfa galyát vagy ágát letöri, levágja, megvagdálja, vagy a fát más hasonló módon megrongálja, az egész élőfa értékének egy tizedrészétől annak egész értékéig terjedhető kártérítést tartozik fizetni s azon felül 20 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

(107. §.)

A ki másnak erdejében jogtalanul földet, érczet, kőszenét, követ, gypet vagy egyéb talaj-alkatrészeket avagy az erdőbe

követ vagy más a talajra nézve kártékony anyagot hord, a kár és az elhordott anyag elhordása által okozott költség megtérítésén fölül 1 koronától 20 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

(108. §.)

A ki idegen erdőben faizási vagy alomhordási, vagy egyéb termékszedésre engedélyvel bir, de a fát, galyat, almot vagy egyéb erdei terméket nem a meghatározott mennyiségben, időben, vagy nem azon erdőrészből viszi, melyből annak vételére jogosítva van, 1 koronától 20 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanezen pénzbüntetéssel büntetendő az is, a ki az alomgyűjtésnél vagy galy szedésnél vasgereblyét vagy vágó eszközt használ, vagy pedig az őt illető faizási vagy erdőtermék-szedési jogával visszaélve, azt vagy másra ruházza, vagy másnak érdekében gyakorolja, vagy pedig a szedett fát, illetőleg erdei terméket eladja, egyáltalán ha a megjelölt jogának határain túllép.

„A veszélyes cselekményekről és mulasztásokról”.

22. Kik válnak bűnössé az erdőkben elkövetett veszélyes cselekmények és mulasztásokban? (109. §.)

Négy koronától husz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik:

1. a ki a 9. §. határozmányainak megsértésével az erdőben vagy annak közelében tüzet gerjeszt;

2. a ki az általa vagy hozzájárulásával, avagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszélynek kikerülésére szükséges és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja;

3. a ki a jelen törvény 11. §-ának eleget tenni elmulasztja;

4. a ki erdőégés esetében annak oltására kötelezve lévén, ezen kötelezettségének alapos ok nélkül nem tesz eleget, vagy az oltást vezető hatósági közeg rendelkezését alapos ok nélkül nem teljesíti.

23. Erdei kihágások esetében mely hatóságok illetékesek? (117. §.)

Megyékben a szolgabírák; rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány, vagy a tanács

által e részben megbízott tisztviselője; Budapest mindenik kerületében a kerületi előljáró.

24. Husz koronáig terjedő erdei lopás vagy károsítás esetében az elsőfoku bíraskodás kit illet meg? (118. §.)

Husz koronán felül nem haladó lopások vagy károsítások eseteiben az elsőfoku bíraskodás kis- és nagyközségekben a szolgabírókn kívül a községi bírót is, akadályoztatása esetében pedig ennek helyettesét illeti.

25. A felesketett erdőtisztek és erdőőrök az erdei kihágások nyomozásánál miként járnak el? (128. §.)

A felesketett erdőtisztek és erdőőrök az elkövetett erdei kihágás és az ezt elkövetett személy nyomozásánál szintén mint rendőri közegek járnak el.

IX.

Kivonat az 1890. évi I. törvényczikkből.

„A közutakról és vámokról“.

① A forgalom biztonsága érdekében mit rendel a törvény? (107. §.)

A közutakon való hajtásnak és kitérésnek a forgalom biztonsága érdekében szabályozására a következők állapítatnak meg:

a) minden járművel balra kell hajtani, szembejövő járműnek balra kell kitérni, az előtte haladónak pedig jobbról kell eléje kerülni;

b) hidakon más járműnek eléje hajtani tilos.

② Melyek azon járművek, melyek elől minden más jármű kitérni tartozik? (207. §.)

Udvari, katonai, posta- és tűzoltó-, valamint mentő-járműveknek minden más, akár szembejövő, akár azokkal egy irányban haladó jármű feltétlenül kitérni tartozik.

③ Keskeny utakon vagy lejtőkön való kitérésre mit rendel a törvény? (107. §.)

Oly utakon, melyeken akár az utpálya keskenysége, akár más okból csak egy járt nyom létezik az a) alatti elvek megtartásával, üres jármű a személyszállítónak vagy terheltnak — személyszállító a súlyosan terheltnak — egyenlő járművek közül a lejtőről lefelé jövő a felmenőnek egészen; végre egyenlő minőségűek és sík pályán egymásnak fél nyomszélességre kitérni tartoznak.

4. Három méternél nagyobb nyílású hidaknál a sebes hajtás megvan-e engedve? (108. §.)

Három méternél nagyobb nyílású hidaknál, kivéven a bolt-hajtásos hidakat, továbbá javítás alatt álló minden hidon a sebes hajtás tilos.

⑤ Javítás vagy építés alatt álló hidaknál szükség esetén mi tiltható meg? (108. §.)

Javítás vagy építés alatt álló hidaknál szükség esetén megtiltható az is, hogy a hidra egy járműnél több egyszerre ráhajtasson. Ezen tilalom végrehajtására kirendelt őrnök, valamint az uti személyzet ide vonatkozó bármely külön intézkedéseinek mindenki engedelmeskedni tartozik. Építés alatt lévő hidaknál az építést végrehajtó vállalat által oly jelek alkalmazandók, melyek által az utazó közönség figyelmeztetve van. *Adig...*

⑥ Szabadon hajtott állatcsoportokkal való találkozásnál minden járművel hogyan kell hajtani? (109. §.)

Szabadon hajtott állatcsoportokkal ~~(nyájakkal, csordákkal, falkákkal stb.)~~ való találkozásnál minden járművel lépésben kell hajtani mindaddig, míg az állatcsoport mellett elhalad, annak tulajdonosa és hajcsárai pedig kötelesek akár szembejövő, akár hátuk mögül előre hajtó járműveknek megállás nélküli elhaladására az utpályán ~~egész~~ utat nyitni és ennek gyors eszközésére az állatcsoport mellett elégséges vezetőt, hajcsárt stb. alkalmazni.

Kisebb állatcsoportokkal csak az ut felerészét szabad elfoglalni; egyes állatok pedig féken vagy pánván vezetendők.

⑦ Üres vagy terhelt járműveket szabad-e az utpályán hagyni? (110. §.)

Üres vagy terhelt járműveket az utpályán hagyni, vagy vonó állatokkal ellátottakkal az uton huzamosan álldogálni nem szabad.

⑧ Azon járművekkel, melyekkel a hosszabb ideig való megállás szükséges, az uton hogyan helyezendők el és mennyi idő alatt távolítandók azok el? (110. §.)

Azon járművekkel, melyekkel a hosszabb ideig való megállás elkerülhetetlenül szükséges, az ut egyik oldalára kell állani

ugy, hogy mellettük két egymással szembe jövő járműnek az utpályán közlekedésre kellő tér maradjon. Még az utpályán eltört, leroskadt vagy feldőljt járművek is csak a szükséges segély megszerzéséig maradhatnak, de akkor is felügyelet alatt és éjjel lámpával világítva legyenek. Az ily járművekről lerakott tárgyak, áruk stb. az utpádkákon helyezendők el és onnét legkésőbb hat óra alatt eltávolítandók.

⑨ A járművet vezető kocsinak hajtás alatt aludni vagy a járművet elhagyni szabad-e? (111. §.)

A járművet vezető kocsinak a hajtás alatt aludni, a járművet vezetés nélkül hagyni, vagy egyszerre több járművet vezetni tilos. Hogy mennyiben lehet ez utóbbi határozat alól kivételnek helye, a hatóság állapítja meg.

Tilos továbbá több terhes járműnek egymás után való akasztása, mely szabály alól csak új vagy javított vagy baleset által megsérült teljes üres járművek és esetleg kézi kocsik képeznek kivételt.

⑩ Minden járműnek éjjel és sötét időben mivel kell ellátva lenni? (112. §.)

Minden járműnek éjjel és sötét időben feltűnő helyen vagy lámpával világítva kell lenni, vagy a vonó állatok legalább egyike csengővel látandó el.

⑪ A járművekhez és a vonó állatok mellé hány állat köthető? (113. §.)

A járművekhez hátul kettőnél több állatot, vagy vonó állatok mellé szintén két állatnál többet kötni tilos, sőt (egy sorba fogott) hármas fogatnál csak egy köthető.

⑫ A járművekre a rakomány három métert meghaladó szélességben rakható-e? (113. §.)

A járművekre a rakomány három métert meghaladó szélességben nem rakható.

Ha mégis oly tárgyak szállítása fordul elő, melyek három méternyi szélességet meg nem haladó részekre el nem oszthatók, a fuvar tulajdonosa gondoskodni tartozik arról, hogy a szélesebb rakomány által a közlekedés szükség felett ne korlátoztassék (a többi közt, hogy a segélyre kellő számú munkás rendelkezésre

álljon s a kitérés lehetősége biztosíttassék), továbbá, hogy az uton levő műtárgyak sérülést ne szenvedjenek.

⑬ Révésznek és vizen átjáró hajók vezetőinek bizonyítvánnyal kell-e birniok? (116. §.)

A révészek és vizen átjáró hajók vezetői oklevéllel birni nem kötelesek ugyan, azonban szükséges, hogy józan, jó magaviseletű egyének legyenek. E végből az illető hatóság részéről kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal kell birniok.

14. Ki teljesíthet főrévészi szolgálatot? (116. §.)

Főrévészi szolgálatot csak oly egyén teljesíthet, ki legalább is két éven át révész volt, s a komp és ladik vezetésében kellő jártasságot tanúsított s ezt bizonyítvánnyal tudja igazolni. Ezen bizonyítványt községekben a főszolgabíró, városokban a polgármester, illetve a rendőrkapitány, avagy a tanácsnak megbízott tagja állítja ki.

15. A komp illetve hajóhídon, valamint mindkét partján mi függesztendő ki? (116. §.)

Kifüggesztendő egy hivatalosan aláírt hirdetmény, könnyen szembetűnő helyen a kezelőszemélyzet és a közönség tájékozása végett, melyben felsorolandók: a hatóság által megállapított átkelési díjak, a komp vagy hajó megengedhető legmélyebb merülése legnagyobb hordképessége súly szerint; továbbá az is, hogy a kompon hány személy, lábas jószág és szekér nyerhet helyet, a mint ez forgalomba helyezési engedélyben megállapított.

16. A komp megengedhető legmélyebb merülése mivel jelölendő meg? (116. §.)

A kompnak megengedhető legmélyebb merülése a komp mindkét oldalán világos színre festett táblával, illetve vonallal jelölendő meg.

17. A hajózható és tutajozható folyókon a kompok mivel látandók el éjjel? (116. §.)

Hajózható és tutajozható folyókon a kompok éjjel — akár közlekednek, akár állanak — fehér fényű világgal látandók el. Előbbi esetben a komp farán, utóbbi esetben a kompnak a folyam felőli részén alkalmazandó a lámpa.

18. Községek belterületén szabad-e lőni vagy töltényeket durrantani? (121. §.)

A községek belterületén egyáltalában, községeken kívül pedig járművek, illetőleg szabadon hajtott állatok közelében ostorral cserdíteni, lőni, vagy robbanó töltényeket durrantani szintén tilos.

19. Ut mellett fekvő épületeknek ut felőli oldalára ijedelmet vagy undort okozható tárgyakat szabad-e felaggatni vagy takaró nélkül szállítani? (122. §.)

Ut mellett fekvő épületeknek ut felőli oldalán, vagy az ut mellett közvetlenül levő helyeken, vagy az uton haladó járműveken oly tárgyakat, melyektől az igavonó és más állatok megremülhetnek, továbbá nyershust, állatbőröket stb. takaró nélkül felaggatni, vagy szállítani nem szabad. Az utárkokba állati hullakat, vagy egyéb undort, vagy ijedelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, annak eltávolításáról pedig a község előljárói gondoskodni tartozik.

20. Az uttestnek és összes tartozékainak megrongálása mit képez? (125. §.)

Az uttestnek és összes tartozékainak, az uttöltésnek és bevágásoknak, azok oldalainak, az utárkoknak, azokban összegyűlő vagy a műtárgyak alatt átfolyó víznek elvezetésére szolgáló árkoknak, csatornáknak vagy csővezetékeknek, az utpályának, az utpadkáknak, világító eszközöknek, az uton lévő hidaknak, átvezetőknek és köteknőknek, mindezek egyes alkatrészeinek, hajóhidaknak, kompoknak, ladikoknak s az ezek használatára szolgáló berendezéseknek, csuszamlásoknál a víz levezetésére előállított árkoknak, szivárgóknak, folyókáknak, az ut fém-, véd- és belfalainak, kő vagy más anyagokból készített védműveknek és burkolatoknak, korlátoknak és kérékvetőknek, kilométer oszlopoknak, hectométert jelző vagy a műtárgyak számozására alkalmazott karóknak, utmutató, intő és községmutató tábláknak, mindezekben levő feliratoknak, számoknak és jeleknek, utmesteri és utkaparói lakóknak, azok melléképületeinek és kerítéseinek, az ut mellé ültetett fasoroknak, védültvényeknek, sövényeknek, szóval minden a közlekedés céljaira szolgáló vagy azok fentartására megkívántató bármely létesítmények úgy szándékos, mint vétkes mulasztásból vagy gondatlanságból származott rongálása kihágást képez.

21. Az ut tartozékainak jogtalan használata vagy egyéb tiltott cselekmények elkövetése által ki követel kihágást? (126. §.)

Tilos az utpadkáknak és árkoknak kő, kavics, föld vagy más anyagok nyerése szempontjából kivágása, az utárkok betömése, azok vízfolyásának elgátlása, szemét, kő, föld, trágya, fa vagy más anyagoknak azokba hányása, más mederbe folyó patakok, források, vízelvezetéseknek, trágyalé-, pöcze-, gödör-, iszap- és szennyvizeknek belevezetése, hidaknak, csatornáknak, csővezetékeknek betömése, azok levezető árkainak elgátlása, beültetése, az árkok vizének elfolyása ellen védgátak vagy sövények emelése, az utnak vagy bármely ahhoz tartozó résznek magánhasználatra elfoglalása és átalakítása, a mennyiben az 1885. XXIII. t.-cz. mást nem rendelne.

22. Az utak árkaiban patkáin szabad-e legeltetni? (137. §.)

Az utak árkait, padkáit, a töltések és bevágások részeit állatokkal legeltetni, feltorni, vagy az uton etetni tilos.

Ezen tilalom a baromfi legeltetésre nem terjed ki.

23. Kik az utrendőrségi közegek s köteles-e a csendőrség az utrendőrségi közegeknek segídezni?

Utrendőrségi közegek az állandóan alkalmazott, rendes fizetéssel ellátott s fölesketett állami és törvényhatósági utmesterek (utbiztosok), továbbá állami és törvényhatósági utkaparók. Nevezettek kötelessége, ha kihágást tapasztalnak, azt lehetőleg megakadályozni és arról az illetékes hatóságnak lehető legrövidebb uton jelentést tenni.

A csendőrség ezen közegeknek segélyt nyújtani köteles.

Tóth János
M. Királyi csendőr

X.

Kivonat az 1894. évi XII. törvényczikkből.

„A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről“.

1. Kendert és lent hol és milyen módozatok mellett szabad áztatni? (17. §.)

Kendert és lent áztatni csak a hatóság által e célra kijelölt helyeken és megállapított módozatok mellett szabad.

2. Hol nem engedhető meg egyáltalán a kender-áztatás?

~~A földmivelésügyi miniszter 1894. 48000. sz. rendeletének 17. §-a szerint, egyáltalán nem engedhető meg az áztatás.~~

1. a község belterületén vagy közvetlen közelében levő vizekben;

2. azon vizekben, a melyek rendesen ivásra vagy állatok itatására használnak;

3. azon vizekben, melyekben rendszeres halászat vagy haltenyésztés üzetik.

3. Hogyan szabad legeltetni? (18. §.)

Legeltetni csak kellő felügyelet mellett szabad. Bekerített helyeken az állatok felügyelő nélkül is legelhetnek.

Mennyiben kell a vasutak mentén legelő állatokra közbiztonsági szempontból fokozott felügyeletet gyakorolni, azt a vasuti üzletrendtartás és a fennálló külön szabályok határozzák meg.

~~A közutakon való legeltetés tárgyában az 1890. I. t. cz. 37. §-ának határozmányai irányadók. (L. a közutakról szóló törvényt.)~~

4. Minden birtokos a fák rügyeinek fakadása előtt miről köteles gondoskodni? (50. §.)

Minden birtokos köteles a fák rügyeinek fakadása előtt, legkésőbb azonban márczius hó végéig, a belsőségekben, majorkokban, szőlőkben, gyümölcsösökben és kertekben levő fáit és bokrait a kártékony hernyóktól, illetőleg hernyófészkektől és lepketojásoktól megtisztítani s az összegyűjtött hernyófészkeket és hernyótojásokat elégetni. †

5. A később mutatkozó kártékony hernyókkal és bogarakkal mit tegyen a birtokos?

A később mutatkozó kártékony hernyók, valamint a cserebogarak tömeges megjelenésük alkalmával is megfelelő módon pusztítandók.

6. Minden birtokos birtoka egész területén mikor tartozik a szerbtövist és arankát irtani? (51. §.)

Minden birtokos köteles birtoka egész területén a szerbtövist (*xanthium spinosum*) virágzása előtt, az arankát pedig megjelenése után azonnal alkalmas módon irtani. Az irtás módját a földmivelésügyi miniszter rendeletileg állapítja meg.

7. Lóhere- és luczerna-magvakat ha azok nem arankamentesek termesztés céljából szabad-e forgalomba hozni? (51. §.)

Lóhere- és luczerna-magvakat, ha azok nem arankamentesek termesztés céljából forgalomba hozni tilos.

X 8. Az utak mentén valamint az uttesten a szerbtövist vagy gyomot ki köteles kiirtani? (52. §.)

Az utak mentén, valamint az uttesten a szerbtövist, továbbá egyéb gyomot és gáz irtani az utténtartó; a gyümölcsfákat pedig a kártékony hernyóktól megtisztítani a gyümölcsfa birtokosa köteles.

9. A ki a kártékony állatokat és növényeket kiirtani elmulasztja, mi történik azzal? (52. §.)

Ki a kártékony állatokat és növényeket a meghatározott időben (50. §.) irtani elmulasztja, helyette az irtást a községi előjáróság — a mulasztó költségére — köteles végeztetni.

10. Szabad-e a hasznos madarakat pusztítani, tojásait vagy fészkeket elszedni és mely madarak képeznek kivételt? (67. §.)

A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásainak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül tilos.

Ezen tilalom a lakóházakon lévő madárfészkekre nem terjed ki. X

11. Kirepült méhraját a tulajdonos másnak telkén keresheti-e és kinek közbejöttével? (59. §.)

Kirepült méhraját a tulajdonos, ha a keresést nyomban eszközli, másnak telkén szükség esetén a községi előljáróság közbejötté mellett is keresheti és elfoghatja, tartozik azonban a netán okozott károkat megtéríteni.

12. Ha a méhraj tulajdonosa raját két nap alatt nem kereste, mi történik azzal?

Ha a méhraj tulajdonosa raját két nap alatt nem kereste s el nem fogta, a raj annak tulajdonává válik, kinek birtokán letelepült, vagy ki azt a két napon túl elfogta. X

13. A mezőőri szolgálatra felesketett személyzet szolgálata gyakorlásában minek tekintendő és milyen jogot élvez? (81. §.)

A mezőőri szolgálatra felesketett személyzet ezen szolgálat gyakorlásában nyilvános örnek tekintetik s a törvényben alapuló mindazon jogokat élvez, melyek a közbiztonsági közegeket megilletik.

14. A mezőőrök rendszerint milyen fegyverrel látnak el? (Fm. min. r. 1898. évi 7. sz.)

A mezőőrök fegyver-rendszerint forgópisztoly, kivételesen más hosszú lőfegyverrel a láthatók. A mezőőr a forgópisztolyt szolgálatban állandóan magával vinni köteles. A forgópisztolynak a mező- vagy hegyőr által szolgálaton kívüli viselése fegyelmi vétséget képez.

15. Ki követi el a mezőrendőri kihágást gazdasági terményeknek ellopása által? (93. §.)

Kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) ki a gazdasági terményeket gyümölcsös kertből, szőlőből, faiskolából vagy a mezőről lop, vagy a ki másnak földtől el nem választott termékét jogosulatlanul leszedi, levágja vagy ellopja, a mennyiben a dolog értéke hatvan koronát meg nem halad. De ha ezen esetek valamelyikénél azon körülmények forognak fenn, melyeknél a lopás tekintet nélkül a dolog értékére a büntető törvénykönyv 336. §-a szerint büntettnak minősítetik: az eset büntetett képez akkor is, ha a lopott tárgy értéke a hatvan koronát meg nem haladja, azon kivétellel, hogy a gazdasági terményeknek az itt felsorolt helyekről való ellopása bemászás által bekerített helyekről vitetik véghez, mely esetek kihágást képeznek, ha a lopott dolog értéke hatvan koronát meg nem halad. X

16. Magánhatár és tilalmi jelek megrongálása mit képez és gazdasági termények ellopása meddig minősül kihágásnak? (93. §.)

Kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) a ki magánhatár- és tilalmi jeleket jogosulatlanul szándékosan megsemmisít, elvisz, más helyre áttesz, megrongál vagy kiás;

b) a ki gazdasági terményeket, a fákat és a csemetéket vagy gyümölcsöket jogosulatlanul rongálja, levágja, kitördeli, legalyazza vagy kiássa, a mennyiben az általa okozott kár hatvan koronánál nem nagyobb.

17. A 93. §. eseteiben az eljárás miként indítandó meg és ezek közül mikor indítandó meg hivatalból?

Ezen esetekben az eljárás csak a károsult fél indítványára indítandó meg. A b) pont esetében az eljárás ha a kihágás a köztereken vagy közutakon lévő fákon és csemetéken követtetett el, hivatalból indítandó meg. X

18. Községi határjelek megrongálása vagy eltávolítása által elkövetett cselekmény mit képez és mibe ütközik? (Fm. min. 1895. évi 70.666. sz. rend.)

Községi határjelek megrongálása vagy eltávolítása által elkövetett cselekmény a büntetőtörvénykönyvbe ütközik és határjelhamisítás vétséget képez.

19. Ki követi el a mezőrendőri kihágást gazdasági célra szolgáló eszközök jogtalan rongálása vagy egyéb kár elkövetése által? (94. §.)

Kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) a ki a gazdasági célra szolgáló megfigyelő eszközöket, hatósági jeleket vagy mérnöki jelvényeket jogosulatlanul rongál, megsemmisít, elvisz, vagy más helyre áttesz, a mennyiben az általa okozott kár hatvan koronát meg nem halad;

b) a ki jogosulatlanul zálogol;

c) a ki jogos zálogolást meghiúsítani törekszik, a mennyiben cselekménye a büntető törvénykönyv 165. és 368. §-a értelmében súlyosabb beszámítás alá nem esik;

d) a ki mezei közös dülő-utat jogosulatlanul megszükit, másfelé irányít, elszánt vagy megrongál;

e) a ki bár tulajdonát képező, szabadban levő kórót, trágyát, ~~tarlót, arat,~~ nádaszt, tőzeget oly helyen meggyújt, hogy abból másnak kára származhat és azt felügyelet nélkül hagyja, vagy a ki másnak hasonló tulajdonán gondatlanságból tüzesetet idéz elő;

f) a ki másnak területén jogosulatlanul legeltet;

g) a ki apa állatot, tenyész-igazolvány megszerzése nélkül, másoknak tenyésztési célokra átenged, vagy a ki ily állatot más-nemű állatokkal együtt a közös legelőre hajt;

h) a ki másnak földjén jogosulatlanul szekerez vagy azon marhát hajt;

i) a ki a vetésforgóra és legeltetésre nézve megállapított rendelkezéseket nem tartja meg;

k) a ki nem arankamentes luczerna- vagy lóheremagot termelés céljából forgalomba hoz;

l) a ki kendert vagy lent nem a hatóság által kijelölt helyen és megállapított módozatok mellett ~~áztat.~~

Az eljárás a b), e), f), h) esetekben a károsult fél indítványára, az a), c), d), g), i), k), l) esetekben pedig hivatalból indítandó meg.

20. Ki követi el a mezőrendőri kihágást szántóföld,

rét, legelőről fűtő anyag jogtalan szedése és egyéb káros és tiltott cselekmények elkövetése által? (95. §.)

Kihágást követ el és száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) a ki idegen szántóföldről, rétről, legelőről, kertből, gyümölcsösből vagy szőlőből fűvet, trágyázó- vagy fűtő-anyagot jogosulatlanul szed;

b) a ki állatokat felügyelet nélkül legeltet;

c) a ki a közös vagy községi legelőkön és oly határokon vagy határrészekben, hol a nyomásos gazdálkodás van elfogadva, engedély nélkül külön csordákban, csürhékben és ménesekben legeltet;

d) a ki a közutakon, köztereken vagy utcákon levő szederfákról (*morus alba*) selyemtenyésztési célra a lombszedést jogtalanul megakadályozza, vagy a lombot megfertőztetés által selyemtenyésztési célra használhatatlanná teszi;

e) a ki szántóföldön hátrahagyott mezőgazdasági eszközöket jogosulatlanul használ;

f) a ki idegen területre jogosulatlanul megy vagy jogtalanul azon átjár és onnét az illető felhívása folytán el nem távozik, vagy a ki tilalmi jelzéssel ellátott idegen területre jogosulatlanul megy vagy jogtalanul azon átjár, a mennyiben cselekménye a büntető törvény 421. §-a értelmében súlyosabb beszámítás alá nem esik;

g) a ki másnak mivelés alá vett földre állatokat gondatlanságból bemenni enged vagy betiltott mezei utat használ;

h) a ki jogosulatlanul tarlóz vagy böngész;

i) a ki másnak földjére jogosulatlanul trágyát, csontot, dögölt állatot, követ, cserepet és szemetet visz, illetőleg elás, avagy ha másnak földjén gödröt ás, vásznat fehérít, ruhát szárít vagy kendert áztat;

k) a ki káros állatokat, illetőleg növényeket a hatóság figyelmeztetése daczára a kitézett határidő alatt irtani elmulasztja;

l) a ki homok-, agyag-, kő-, mész- és egyéb gödröket vagy kutakat bekeríteni a hatóság utasítása ellenére elmulasztja;

m) aki parancsoló szükség nélkül a rábizott állatokat kellő felügyelet nélkül hagyja;

n) a ki az utak vagy bekerített földek elzárására szolgáló kerítéseket, sorompókat, kapukat és más hasonló készülékeket jogosulatlanul kinyit;

o) a ki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit és tojásait, fiait elszedi, vagy azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza;

p) a ki a rothadásos méh törzseit a baj felismerése után azonnal meg nem semmisíti;

r) a ki a saját területén bárminemű döglött állatot tudva elásatlanul hagy, vagy bármely területen elásott döglött állatot jogosulatlanul kiás;

Az eljárás az a), e), f), g), h), i) és n) pontok alatti esetekben a károsult fél indítványára, a b), c), d), k), l), m), o), p) és r) pontok alatti esetekben hivatalból indítandó meg.

21. Jogos zálogolás közben a mezőőr tettlegesen bántalmazása minek minősül? (Fm. min. r. 1896. évi 61107. sz.)

Azon cselekmény, ha valaki a jogos zálogolás meghiúsítása közben a zálogolni akaró mezőőrt tettleg bántalmazta. A büntető-törvénykönyv 165. §-ába ütköző hatósági közeg elleni erőszak büntetnének tényálladékát képezi.

22. Mezőrendőri kihágásoknál a cselekmény mikor esik súlyosabb beszámítás alá. (98. §.)

Mezőrendőri kihágásnál a cselekmény súlyosabb beszámítás alá esik, ha a kihágás vásár- és ünnepnapon, vagy a vásár- és ünnepnapot megelőző hétköznapon, továbbá ha éjjel, bekerített helyen vagy határozott figyelmeztetés ellenére követtetett el, vagy ha a mezei lopás elkövetésére valaki a lopás helyszínén szekérrel jelent meg.

XI.

Kivonat az 1888. évi VII. törvényczikkből.

„Az állategészségügy rendezéséről“.

1. Ragadós betegségben levő állatot szabad-e az országba behozni vagy átvinni? (4. §.)

Ragadós betegségben levő vagy annak gyanujában álló állatoknak az országba behozatala, vagy azon való átvitele tilos.

2. A ló, szarvasmarha stb. a tulajdon átruházásánál és szállításnál mivel látandó el? (8. §.)

A ló, szarvasmarha, juh, kecske és sertés, tulajdon átruházásánál vagy szállításánál, a belföldi forgalomba is, marhalevéllal látandó el.

Gazdaság üzésénél, legeltetésnél és usztatásnál a szállítás marhalevél nélkül történhetik.

3. Ki állítja ki a marhalevelet és mely állatokra? (9. §.)

A marhalevelet azon község állítja ki, a melyből a marha elhajtatik.

Egy marhalevél az elhajtásra kerülő állatok összes számára, avagy arra a számra, a melyet a fél kijelöl, de mindig csak egy tulajdonosnak egy fajú (és a mennyiben jegyzettek, csak egyforma jegyű) állataira állítható ki.

4. Mit tartozik a község a marhalevélen igazolni? (9. §.)

E marhalevélen a község igazolni tartozik azt, hogy a község kerületében, valamint tudomása szerint a szomszéd községekben sem uralkodik az illető állatfajra veszélyes ragadós betegség.

5. Marhalevéltre bélyegilleték fejében hány fillér fizetendő?

Az 1900. évi XVII. törvénycikk (állatorvosi közszolgálat államosításáról) 37. §-a értelmében marhalevél-bélyegilleték fejében minden darab két évesnél fiatalabb szarvasmarha vagy ló után, továbbá korukra való tekintet nélkül, minden darab szamar vagy öszvér után 12 fillér, minden darab két évesnél idősebb szarvasmarha vagy ló után 20 fillér; továbbá az egy marhalevéltre írott juhok, kecskék vagy sertések első darabja után 4 fillér, minden további darab juh, kecske vagy sertés után 2 fillér fizetendő.

6. Állatvásárokon felhajtott vidéki szarvasmarha hogyan állítandó ki és marhalevél nélkül az állatok bebocsáthatók-e? (11. §.)

Állatvásárokon a felhajtott vidéki szarvasmarha a helybelitől elkülönítve állítandó ki.

Szabályszerű marhalevél nélkül állatok a vásártérre egyáltalában nem bocsáthatók.

7. A vásártartásra jogosultak miről kötelesek gondoskodni? (11. §.)

A vásártartásra jogosultak kötelesek gondoskodni, hogy az állategészségrendőri felügyelet céljából a vásárokon állatorvos alkalmaztassék.

Nemzetközi jeleggel bíró állatvásárokon a vágómarha a tenyész- és gazdasági marhától elkülönítve állítandó fel. Ilyen vásárok vásári rendtartását a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster állapítja meg.

8. Mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók nem községbeli marha megvételét hol és mennyi idő alatt tartoznak bejelenteni? (12. §.)

Mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók nem községbeli szarvasmarha megvételét, illetőleg behozatalát a községnél 12 óra lefolyása alatt bejelenteni és a marhalevelet ugyanannak további megőrzés végett átadni tartoznak.

9. Mészárosok és marhahizlalók máshonnan behozott szarvasmarhái hogyan bocsáthatók legeltetésre? (12. §.)

Mészárosok és marhakereskedők máshonnan behozott szarvasmarhái a községi marhaállománytól elkülönítve bocsáthatók csak legeltetésre és a behozataltól számított 8 napon át elkülönítve helyezendők el.

10. Milyen helyek tartandók felügyelet alatt és ezen helyekkel időszakonként mi történik? (16. §.)

Vendégfogadók, csárdák és általában mindazon helyek, hol állatok akár átmenetileg, akár állandóan tartózkodnak, folyton felügyelet alatt tartandók és időszakonként szabályszerűleg fertőtlenítendők.

11. Vágómarha és kereskedésre szánt szarvasmarha mely utakon hajtható, illetve szállítható? (18. §.)

Vágómarha és kereskedésre szánt szarvasmarha az ország területén, vasuton és hajón kívül, csak a hatóság által e célra kijelölt utakon szállítható, illetve hajtható.

12. A lábon hajtott vágó és kereskedelmi szarvasmarha ellenőrzésére kik kötelesek, s az ellenőrzés hogyan történik? (18. §.)

Az ily lábon hajtott marhacsapatokat a csendőrség, pénzügyőrség, nemkülönben a községi előjárók ellenőrzik és a megfelelő marhalevelek előmutatását bármikor kívánhatják.

V. R. 58. §. A lábon hajtott vágó- és kereskedelmi szarvasmarha ellenőrzésére a csendőrök, pénzügyőrök és rendőrök őrzataik alkalmával, a községi előjáróságok községük területén kötelesek (törvény 18. §.). Az ellenőrzés céljából a hajtott állatok marhalevelei elkérendők s megvizsgálandók, hogy szabályszerűek-e? hogy az állatok azonosak-e a marhalevéltre jegyzetekkel? hogy a marhalevélen megjelölt utirány megtartott-e és az állatok között nem találkozik-e beteg vagy gyanús darab?

Ha az említett körülmények valamelyike tekintetében aggály merül fel az ellenőrző közegek kötelesek az állatokat föltartóztatni, egy elkülönített helyre terelni és az esetet a községnek, illetve az elsőfoku hatóságnak azonnal följelenteni, mely ügyekben haladéktalanul tartozik intézkedni és pedig az ügy természete szerint vagy a tulajdonjog igazolása, vagy a fenforgó kihágás megtorlása iránt az eljárást megindítani s eljárásának eredményéhez képest az állatokat továbbra letartóztatni, elkobozni vagy a hajtóknak visszaadni.

13. Ragadós betegség kitörésekor vagy ily betegség gyanúja esetén mi van megtiltva? (31. §.)

Ragadós betegség kitörésekor, vagy ily betegség gyanúja esetében a község területén a különböző istállókból való állatok közös legeltetése bizonyos legelőkön, továbbá közös használatra szánt kutak, itatók és usztatók használata és a beteg vagy gyanús állatoknak nyilvános vagy közös utakon való forgalma, nemkülönben a kutyáknak kóborlása tilos.

14. Lépfenében beteg, vagy ezen betegség gyanújában álló állat husának, tejének forgalomba hozatala megvan-e engedve? (61. §.)

Lépfenében beteg vagy ezen betegség gyanújában álló állat husának, tejének, vagy bármely más terményének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

15. Ha veszett, vagy veszettség gyanújában álló kutya vagy más állat kóborol, miről tartozik a hatóság intézkedni? (68. §.)

Ha veszett, vagy veszettség gyanújában álló kutya (vagy más állat) kóborol, a hatóság tartozik a szomszéd községeket erről értesíteni és a kutya (vagy más állat) kiirtásáról intézkedni.

Ily esetben elrendelendő, hogy a községben valamennyi kutya megkötve tartassék, vagy pedig biztos szájkosárral pórázon vezettessék; a szabadon járó kutya kiirtandó.

Honvédelmi minister 1888. évi 6846. XVI. számú rendelete értelmében a csendőrség minden alkalommal, midőn állampolgárok élete veszélyeztetve van, vagy egy pillanatnyi veszély elhárítandó, a veszett eb ellen fegyverét bárhol használni köteles.

16. Veszett vagy veszettség gyanújában álló állat husának, tejének vagy más terményének forgalomba hozatala szabad-e? (70. §.)

Veszett vagy veszettség gyanújában álló állat husának, vagy bármely más terményének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

17. Veszett vagy veszettség gyanújában álló állato-

kon véres műtéteket kinek az engedelmével szabad végezni? (71. §.)

Veszett vagy veszettség gyanújában álló állatokon gyógyítási kísérleteket, vagy véres műtéteket csak a hatóság engedélyével szabad végezni; ily állatok bonczolása csak állatorvos, vagy más orvos által szabad.

18. Mihelyt valamely állaton a takonykór, illetve a bőrféreg megállapított, mit tartozik a hatóság elrendelni? (73. §.)

Mihelyt valamely állaton a takonykór, illetve a bőrféreg megállapított, leölését és hullájának szőröstül bőröstül való kiirtását a hatóság elrendelni tartozik.

19. Takonykóros állat bármely terményének forgalomba hozatala szabad-e? (75. §.)

Takonykóros állat bármely terményének forgalomba hozatala vagy felhasználása tilos.

20. Takonykóros vagy ezen betegség gyanújában álló állaton véres műtétet ki végezhet? (77. §.)

Takonykóros, vagy ezen betegség gyanújában álló állaton véres műtétet csak állatorvos végezhet, hullájának bonczolása csak állatorvos jelenlétében történhetik.

21. Sertésorbáncban beteg állat húsát és zsirját táplálékul forgalomba hozni szabad-e? (102. §.)

Sertésorbánczban beteg állat húsát és zsirját táplálékul forgalomba hozni tilos.

Mennyiben és mily föltételek mellett lehet azt ipari czélokra felhasználni; azt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister rendeletben állapítja meg.

XII.

Kivonat az 1891. évi XIII. törvényczikkből.

„Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről“.

1. Mikor kell az ipari munkának szünetelnie és mely munka képez kivételt? (1. §.)

Vasárnapokon valamint szent István király napján, mint nemzeti ünnepen, a magyar szent korona országainak területén az ipari munkának szünetelnie kell.

Kivételt képez az üzleti helyiségek és berendezések tisztántartásához és helyreállításához szükséges munka.

2. Az ipari munkának szünetelése mikor kezdődik és meddig tart? (2. §.)

Az ipari munkának szünetelése legkésőbb vasárnap reggeli hat órakor kezdődik, és megkezdésétől számítandó 24 óráig, de legalább is a szüneti napot követő reggeli hat óráig tart.

3. Azon iparnemeknél hol az ipari munka vasárnapokon végezhető lesz, miről köteles az illető iparüző gondoskodni? (4. §.)

Az iparnemeknél, melyeknél az ipari munka az előző pont szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparüző az ezen munkánál alkalmazott munkások olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden kéthétben egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

4. A bányászati és kohászati üzemeknél végzendő munka szabályozása iránt ki intézkedik? (5. §)

A bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az államegyedáruságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti uton való szabályozása iránt, a jelen törvény 3. és 4. §-ában foglalt elvek alapján a pénzügy-minister intézkedik.

XIII.

Kivonat az Általános szolgálati határozványokból.

1. Minden altiszt és csendőrtől minek a beszerzése várható el? (11. p.)

Minden altiszt és csendőrtől méltán elvárható, hogy magát egy zsebórával és pecsétnyomóval lássa el s azokat szolgálatba mindig magával vigye.

2. Foglalkozás alatt a fölösleges kijárás megvan-e engedve?

Foglalkozás ideje alatt a laktanyából való minden fölösleges kijárás tilos.

3. Mi tekintendő elvül a csendőr takarékoságára nézve? (13. p.)

Elvül tekintendő, hogy mindazon két éven felül szolgáló csendőr, ki megtakarított pénzzel nem rendelkezik, rosszul gazdálkodik s hogy ebbeli eljárásának valamely részét homály fedi.

4. Mennyi pénzt szabad a csendőrnek magánál szekrényében, ládájában tartani s mit tegyen az ezen felüli pénzével? (Bev. 13. p.)

Negyven koronánál nagyobb összeget a csendőrnek magánál szekrényében vagy ládájában tartania nem szabad; az ezen összesen felüli pénzt legcélszerűbben valamely postatakarék-pénztárba helyezheti el.

5. Előljáróktól vett kérdésekre miként feleljen a csendőr? (1. 5. p.)

Előljáróktól vett kérdésekre katonás rövidséggel értelmesen felel, rendreutasítások alkalmával minden mentetetést mellőz s a vett kifogásokat jövőre nézve irányadókkul veszi.

6. Korcsmai záróra betartása a csendőrlegénységre kötelező-e? (1. 7. p.)

Korcsmai záróra betartása a csendőrlegénységre is épen úgy kötelező, mint bármely más polgári egyénre. A záróra betartására figyelmeztető községi közeggel kikötni tilos.

7. Sétálás alkalmával dohányzáshoz mit használjon a csendőr, s e közben mit nem szabad magával vinni? (1. 9. p.)

Sétálás alkalmával a csendőr dohányzáshoz kizárólag szivart használ; korbáccsal vagy pálczával járni, kutyát tartani vagy magával vinni tilos.

8. Sétálás alkalmával is mit tartson szem előtt a csendőr? (1. 10. p.)

Közönséges sétálás alkalmával is a szolgálat érdeke tartandó szem előtt, éber figyelemmel kísérendő minden előfordulható esemény vagy gyanus jelenség s minden ezirányban tett észlelet — a tárgy fontosságához képest a sétának esetleg azonnali beszüntetésével — az őrsparancsnoknak jelentés teendő.

9. A csizmák fejbőre miként gondoandó? (II. 2. p.)

A csizmák fejbőre vaselin zsiradékkal nyáron hetenkint egyszer, télen pedig a szükséghez képest akként kenendő be, hogy mindig puha legyen s így a csendőr lábát ne sérthesse.

10. a csendőr ruházatának milyen állapotban kell lenni szolgálatban vagy azon kívül? (III. 3. p.)

A csendőr ruházatának — legyen ő akár szolgálatban, akár otthon a laktanyában vagy szabadságon stb. — mindig kifogástalan tiszta, jó állapotban kell lennie.

11. A ruházaton észlelt feslés vagy szakadással mi történik, szabad-e feslett vagy szakadozott ruhát viselni vagy a szekrényben elhelyezni? (III. 5. p.)

A ruházaton észlelt minden legkisebb feslés vagy szakadás

azonnal kijavítandó, mert ruhát nem teljes jó állapotban viselni, szekrényben vagy bárhol is elhelyezni, tilos.

12. Miből áll a csendőr diszöltözete és hol tartandó? (III. 7. p.)

Minden csendőr és őrsparancsnok részére egy teljes diszöltözet, mely áll: 1 drb dolmány, 1 drb kalap, 1 drb posztónadrág, 1 pár keztyű, 1 drb nyakravaló, 1 drb jelsipzsinór és 1 drb kardbojtból, mely egy megfelelő zöld vászonba akként helyezendő el, hogy a gyűrődés mellőztessék s ez az őrs diszruha ládájában az őrsirodában helyezendő el.

A láda kulcsa az őrsirodában az íróasztal állványának oldalán szegre akasztva tartandó.

13. Kivételesen milyen magánruházati cikkek viselese van megengedve a csendőrlegénységnek? (III. 10. p.)

Kivételesen megengedtetik magán (extra) sapka, fémhernyű, nyakszegély és magán csizma vagy czipő viselese, de két utóbbi csak oly feltétellel, ha a magas sarok és hegyes orr mellőztetik, ellenkező esetben elkobozandók. Ezen öltözeti cikkek úgy szolgálatban, mint azon kívül viselhetők. Lakkból készült szijazat és selyemből készült csillag viselese tilos.)

14. Álló ruhafogasokon a ruha és felszerelési cikkek meddig tarthatók? (III. 17. p.)

Álló ruhafogasokon a ruha vagy egyéb felszerelési cikkek csak addig tarthatók, a meddig az takarítás vagy szárítás céljából szükséges.

15. Hol tartandó a legénység szennyes ruhája? (III. 17. p.)

A szennyes ruha a közigazgatás törzsvagyományához tartozó zárható ládában a kamarában vagy a padláson tartandó.

16. Kincstári ruházat és felszerelési cikkek hol helyezendők el? (III. 17. p.)

Az összes kincstári ruházat és felszerelési cikkek — alábbi kivételével — okvetlen a legénységi szobákban az erre rendelt szekrényekben, fogasokon és ládákban stb. helyezendők el.

17. A csendőr szijazata mivel tisztítandó? (IV. 6. p.)

A csendőr szijazata a Freund-féle barna bőrkenőccsel tisztítandó.

18. Hol helyezi el a lovasscsendőr forgópisztoly töltényeit? (IV. 12.)

~~A lovasscsendőr a forgópisztolyhoz tartozó 12 drb éles töltényt szolgálaton kívül a forgópisztoly-tokan levő tartályban helyezi el.~~

19. Magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén beavatkozásnak ven-e helye és mikor? (VII. 8. p.)

A csak a sértett fél indítványára üldözendő büntett és vétségek esetén beavatkozásnak rendszerint helye nincsen, de ha a sértett fél a csendőrség előtt kijelenti, hogy az ő sérelmére elkövetett ilyenmü bűncselekmény megtorlását kívánja és a csendőrséget a szabályszerű hivatalos eljárásra felkéri, akkor vele az előírt nyilatkozat tanuk előtt aláíratandó, azután a bűncselekménnyel szemben épen úgy járandó el, mintha a cselekmény hivatalból volna üldözendő, tudniillik a tettes nyomozandó illetve a cselekmény természetéhez képest vagy elfogandó vagy feljelentendő.)

20. Rendkívüli események előfordultával a helyszínére való gyors odajutás céljából mit vehet a csendőr igénybe? (VII. 9. p.)

Rendkívüli események, pl. rablás, gyilkosság, nagyobb tűzvész, ellenszegülési esetek, lázadás stb., előfordultával a csendőrség a helyszínére való gyors odajuthatása végett vasutat, gőzhajót vagy előfogatot is vehet igénybe.

21. Milyen időben és helyen tartandó a járőr által figyelő állás? (VII. 14. p.)

Gyanus helyeken pl. esztinák községeken kívül fekvő magán lakók, erdőrészek, nádasok, szőlők, azokban levő kunyhók, továbbá községek ki- és bejáratnál a csendőr különösen éjjeli időben leszállást tartson, de csak ott és akkor, a hol és a mikor azokra tényleg szükség van. X

22. A járőr által követendő utirányt szabad-e elárulni? (VII. 16. p.)

A járőr által követendő utirány, t. i. hogy hova, merre szándékozik menni, senkinek sem mondandó meg; ez szoros szolgálati titok gyanánt őrzendő meg, mert minden egyes járőr főczélja és előnye a váratlan megjelenésben rejlik: ilyképen különösen közártalmu egyének lependők meg; — ezek ez által a járőr megjelenése felől sohasem lehetvén tisztában, gaztetteik kivitelében mindig rettegésben tartanak, sőt ilyenek elkövetésétől óvakodnak.

23. A szolgálatban álló járőr őrzésközlő lapjában magánszemélyeknek szabad-e betekinteni? (VII. 16. p.)

A szolgálatban álló járőr *őrzésközlő-lapjába* magánszemélyeknek betekinteni nem szabad. Ha tehát a járőr egy tereptárgynál megjelen, az *őrzésközlő-lap* megfelelő rovatába sajátkezüleg jegyzi be azon személy nevét, kivel érintkezett. Községekben ezen rovatba a község pecsétje nyomandó a község előljárója által úgy, hogy az a meghagyást ne láthassa, de ha már alszik, ezért nyugalmában zavarni nem szabad.

24. Miként tartozik a járőr a községet leportyázni nappal és miként éjjel? (VII. 20. p.)

Községeknek a járőr tartozik minden utcáját és zege-zugát bejárni, ez alkalommal az idegenek, utasok vagy gyanusok által látogatott helyeken körültekinteni s a jelenlevőket szemügyre venni, a gyanus lakatlan, vagy közártalmuak által lakott helyeken szoroson felügyelni, malmok, boltok, általában a lakosság által sűrűn látogatott helyek tulajdonosaihoz, egyes jóindulatu lakó-sokhoz (besugókhoz) pár percze betérni, velük a legelőzékenyeb-ben érintkezni, a járőrnek feladata. Ily módon a járőr tudomást szerez a községben történekről; a községhezához megy, az előljárósággal érintkezik s az általa észlelteket is közli, közbiztonsági zavar esetén a nyomozást azonnal bevezeti. A községhezánál az előírt pihenőt is megtarthatja és a saját táplálkozásáról gondoskodhatik.

Az éjjeli leportyázás fokozott figyelmet követel, mert akkor a csendőr leginkább csak a hallásra van utalva; ilyenkor kötelessége a járőrnek a korcsmai zárórákat és éjjeli őreket is ellenőrizni.

25. Közbiztonsági ügyben titokképen vett felvilágosítást közlő (besugó) nevét elárulni szabad-e? (VII. 24. p.)

A közbiztonsági ügyben titokképen vett felvilágosítást vagy utbaigazítást közlő (besugó) nevét elárulni nem szabad, mert ezáltal a besugó neve köztudomásra jutván, annak esetleg élete is veszélyeztetve van, vagy vagyona érzékeny megkárosításnak és elpusztításnak lenne kitéve. Ezekre való hivatkozás, még általánosságban is mellőzendő.

26. A vasuti ügyeletes csendőr fellépése milyen legyen s hogy tartozik az magát mindenki irányában viselni? (VIII. 4. p.)

A vasuti ügyeletes csendőr, kinek általában éberség, óvatosság és a legtapintatosabb fellépés nem ajánlható eléggé, köteles magát *mindenki iránt*, mindig komolyan, illedelemmel, nyugodt szerénységgel és előzékenyen viselni, katonai és hatósági személyeknek pedig a tartozó tiszteletet is megadni.

27. A vasuti ügyeletes csendőr kiknél tartozik jelentkezni, illetve bemutatkozni? (VIII. 5. p.)

Minden csendőrségi tiszt előljáró és feljebbvalónál, továbbá miniszterek, államtitkároknál magát jelenteni illetve bemutatni tartozik.

28. Szabad-e a vasuti ügyeletes csendőrnek a vasuti hivatalnokok ügyeibe beavatkozni? (VIII. 10. p.)

A vasuti állomásfőnök vagy más szolgálatban álló vasuti hivatalnok feladása vagy felszólítási más hiteles személy feladásaival egyenértékűeknek tekintendők, de mégis nagyobb súly fektetendő rájuk, miután ezen hivatalnokok állami felügyelet alatt állván, feljelentéseik alapossága vagy alaptalanságáért felelősek. Az általuk gyanusnak jelzett egyénnel szemben szabályszerint járandó el, ők pedig hivatásukban támogatandók, de hivatalos ügyködésükbe beavatkozni nem szabad.

29. Milyen eljárás követelendő minden csendőrtől fegyverhasználat alkalmával, kell-e tudnia, hogy a fegyver mikor és mily mérvben használandó? (IX. 1. p.)

Higgadság, tapintat, körültekintés, általában észszerű eljárás,

nem ajánlható eléggé e tekintetben, miután sokszor elég egy meg-gondolatlan szó, elhamarkodott mozdulat, hogy a fegyver idő-előtti használatát előidézze, a mi aztán a csendőrré nézve könnyen vészthozó lehet.

A legmakacsabb és legkonokabb gonosztevő se legyen képes a csendőrt higgadságából kisodorni, súlyos következmények terhe alatt óvakodjék a csendőr fegyverét bárki ellen is meg nem engedett módon pl. fegyvertusával való lökdösés, taszítás, vagy ütésre stb. használni.

Szorosan a szabályok értelmében eljárva, az ugynevezett kézi tusa csak a legritkább esetben fordulhat elő, ezt tehát megelőzni lehetetlenné tenni a csendőr feladata.)

30. Fegyverhasználatnál mi tartandó mindig szem-előtt? (IX. 2. p.)

A fegyverhasználatnál mindig szemelőtt tartandó az elérendő czél, tudniillik hogy az ellenszegülő ellenszegülésre, a menekülő menekülésre tétessék képtelenné. Ha e czél eryhébb fegyver-alkalmazásával, a karddal vagy a szuronyal elérhető, a löfegy-verhez nyulni nem szabad.

31. Kard- vagy szurony-használatnál a vagdalózás és gyenge szurkálás megvan-e engedve; a szurás- vagy vágásnak, ha arra ok van, milyennek kell lenni? (IX. 2. b.)

A kard vagy szurony használatnál a vagdalózás, illetve az ismételt szurkálás kerülendő, mert az eljárással az ellenszegülő csak felbőszítetik. A vágásnak, ép úgy a szurásnak oly határo-zottnak kell lenni, hogy az ellenszegülő már az első kardvágás-sal vagy szurony-szurással harczképtelenné tétessék.

32. Kézzel való ütés vagy taszigálás megvan-e en-gedve? (IX. 3. p.)

A kézzel való ütés, taszigálás, semmi körülmények között sem igazolható, egyáltalában a csendőrhöz épen nem illő cse-lekmény.

Már előfordult, hogy egy egyszerű arczulütés rögtöni halált idézett elő, ennek pedig következménye hadtörvényszéki eljárás alapján 1—5 évig terjedő börtön.

33. Fegyvertelen kötekedő természetű ellenszegülő ellen csak mikor szabad fegyvert használni? (IX. 4. p.)

Fegyvertelen kötekedő természetű ellenszegülő ellen a fegy-verhasználat csak a legvégső esetben veendő foganatba, míg ellenben felfegyverkezett csavargók, rablók, vagy egyébként ve-szélyes gonosztevők ellen a szabályok korlátai között ez a leg-tágabb értelemben alkalmazandó.

34. A veszélyes gonosztevőket föltétlenül élve keil-e elfogni, s ily esetben mit kell gyorsan áttekinteni? (IX. 4. 2. b.)

Azon elv, hogy az ily gazembereket minden áron élve kell elfogni, merőben helytelen, s úgy a szolgálatra valamint a csendőr személye biztonságát illetőleg is a legkárosabb követ-kezményü lehet.

Ajánlatos tehát, ha a fegyverhasználat szükségessé válik, a helyzetet és annak lehető esélyeit gyorsan áttekinteni, az alkal-mazandó eljárás felett rögtön határozni, mindezek után pedig ép oly gyorsan és teljes erélylyel cselekedni.

35. Egy esetleges lefegyverezés a csendőrré nézve mit jelent? (IX. 5. p.)

Egy esetleges lefegyverezés a csendőrré nézve a legnagyobb szégyen és gyalázat, a csendőr tehát inkább életét áldozza fel, mintsem fegyverétől megváljon s az ily megbecstelenítést túljélje.

36. Mikor öltözködik parancs bevárása nélkül az őrs legénysége diszbe?

Ha Ő Felsége a király, a királyi ház valamely tagja, idegen uralkodó, vagy ezek valamely családtagja, a honvédség főparancs-noka, vagy adlátusa, (helyettese) érkeznek oly állomásra hol kato-naság nincs az összes legénység csak diszbe öltözve mutatkozik nyilvánosan.

Katonai állomások az állomás parancsnokság ez irányu ren-delkezése a csendőrségre is mérvadó. Ugyszintén diszben jár ki az összes legénység ha az őrs állomásra bármely minister, vagy államtitkár hivatalból érkezik, valamint szemlére érkező minden rendü előljárónak az őrsállomáson való tartózkodása alatt hason-lólag szent István király napján és Ő Felsége a király születése napján, mely napokon különben az isteni tiszteleten is résztvesz.

37 Csendőrségi előjáróknak szemlére való érkezésük alkalmával milyen eljárás követendő? (XVII. 1. p.)

A vizsgáló előjáró érkezte és távozása alkalmával; őrsállomásokon az őrsparancsnok, nála diszben jelentkezni tartozik.

Ha a vizsgáló előjáró megérkezését előre tudatja ez esetben a laktanya bejáratán belül az őrsparancsnok (helyettese) és a készséges csendőr által fogadandó.

Ha ellenben az előjáró megérkezése bizonytalan, a legénység a napirend szerint foglalkozik s az előjáró fogadása fentiek által ott történik, a hol azok vele először találkoznak.

Szemle vizsgára érkező tiszti előjárónak az őrsállomáson való tartózkodása alatt az összes legénység diszben jár ki.

XIV.

Kivándorlásról 40000—904. B. M. sz. körrendelet.

1. Mivel kell minden kivándorlónak ellátva lenni?

Minden kivándorlónak abba az államba szóló utlevéllel kell ellátva lennie, a melybe kivándorolni szándékozik, hogy ekként a hatóságok előzetesen értesüljenek, kik és honnan szándékoznak kivándorolni s nem forog-e fenn a kivándorlást gátló körülmény.

2. Hogy tartozik a rendőrség és csendőrség a kivándorlást ellenőrizni?

A rendőri hatóság, ezek közegei, valamint a csendőrség kötelesek szigoruan ellenőrizni, hogy a kivándorlásban korlátozottak ki ne vándorolhassanak, a kivándorlók pedig szabályszerű utlevéllel (3. §.) legyenek ellátva.

3. Azon kivándorlókkal, kikre gátló körülmények forognak fenn, miként járandó el?

Azok a kivándorolni szándékozók, kikre nézve a gátló körülmények forognak fenn, vagy utlevéllel nem bírnak, az ország határának átlépésében megakadályozandók.

4. Hová adandók át, illetve szállítandók azon egyének, kik a kivándorlásban megakadályozottak?

A katonaszökevények a legközelebbi katonai állomásparancsnoksághoz, — büntett vagy vétség miatt nyomozás alatt állók vagy elítéltek, körözettek a legközelebbi kir. ügyészséghez vagy járásbirósághoz, — kihágás miatt elzárásra ítélt az illetékes rendőri hatósághoz kísérendők, a többiek pedig saját költségükön

vagy — ha megfelelő pénzüsszeggel nem rendelüeznek — kény-szerutlevéllel esetleg tolonczuton a lakhelyükre visszaszállítandók. A vasuti és hajójegyek tölük elveendők és további eljárás végett a belügyministerhez felterjesztendők. (4. §.)

5. Szállító-vállalkozónak ki tekintendő és a szállítás-sal kinek lehet foglalkozni?

Szállító-vállalkozónak tekintendő az, ki kivándorlók szállítá-sával üzletszerűen foglalkozik.

Kivándorlók szállításával csak a belügyminister által adott engedélylyel lehet foglalkozni.

6. Az engedély nélkül szállító mivel büntettetik?

Az, a ki engedély nélkül szállít kivándorlókat, 2 hónapig terjed-hető elzárással és 600 kor.-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

7. A vállalkozó a szállítási szerződések közvetítésére meghatalmazottat alkalmazhat-e?

A vállalkozó a szállítási szerződések megkötésének közve-títésére egy vagy több meghatalmazottat alkalmazhat. Ilyennek alkalmazásához azonban mindig a belügyminister jóváhagyása szükséges és e jóváhagyás előtt a meghatalmazott működését meg sem kezdheti.

8. Azon meghatalmazott, ki engedély nélkül műkö-dik, mivel büntettetik?

Az a meghatalmazott, ki belügyministeri jóváhagyás nélkül működik, 2 hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig ter-jedhető pénzbüntetéssel büntettetik. (23. §.)

9. A meghatalmazottak névjegyzéke miben tétetik közzé?

A meghatalmazottak névjegyzéke az állam és a belügymi-nisterium hivatalos lapjában közzéteendő.

10. A meghatalmazott a menetrendre és szállítási díjra vonatkozó hirdetményt tehet-e közzé?

A meghatalmazott a menetrendre, az ellátásra és szállítási díjra vonatkozó hirdetményeket közzéteheti vagy azokat az önként hozzáfordulók részére megküldheti.

11. Miféle felhívások közzététele van megtiltva a meghatalmazottnak?

Tilos azonban a meghatalmazottnak a fentieken kívül a ki-vándorlásra vonatkozó bármiféle felhívást, ismertetést közzétenni vagy egyeseknek szétküldeni, tilos továbbá akár szóval, akár írás-ban a kivándorlásra csábitani, buzdítani, házról-házra járni, a ki-vándorlóktól a szállítási díjon felül bármely díjat vagy szolgáltatást követelni vagy elfogadni és a kivándorlóknak előleget adni.

12. A meghatalmazott működését miként gyakorol-hatja?

A meghatalmazott működését csak személyesen gyakorol-hatja és sem ő, sem családtagjai, hozzátartozója vagy alkalm-azottja más vállalkozó részére vagy saját számlájára kivándorlási szállítási ügyleteket nem köthet.

13. Azon meghatalmazott, ki a tilalmat megszegi, mivel büntettetik?

Az a meghatalmazott, a ki e rendelkezést megszegi 2 hónapig terjedhető elzárás és 600 korona pénzbüntetéssel büntettetik.

14. Oly egyéneket, kik utlevéllel nem birnak vagy ezen törvényben felsorolt okok miatt ki nem vándorol-hatnak, kik tartoznak feltartóztatni?

Az I-ső foku rendőri hatóság kötelessége:

Oly egyéneket, kik utlevéllel nem birnak, vagy a törvény, valamint kivándorlási utasításban felsorolt okoknál fogva ki nem vándorolhatnak, a kivándorlásban meggátolni. — Különösen az iránt köteles intézkedni, hogy a határszéli átkelési helyeken a közlekedési csomópontot képező községekben és ezekkel szom-szédos községekben a vasuti, közuti vonalak folyton felügyelet alatt tartassanak.

15. A kivándorlásra csábitókkal és engedélylyel nem bíró ügynökökkel minek értelmében járandó el, illetve kinek jelentendők fel?

A kivándorlásra csábitókat és engedélylyel nem bíró vállal-kozók ügynökeit a törvény értelmében a közigazgatási hatóság-hoz kell feljelenteni.

16. Ki követ el utlevél törvény kihágását?

1. Aki hamisított vagy más nevére szóló utlevelet használ, utlevélét másnak használatára átengedi, magára vagy utitársára nézve hamis bejelentést tesz, — amennyiben ez a cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik.

2. Aki pedig elrendelt utlevélkötelezettség esetén utlevél nélkül az állam területén illetve meghatározott részében utazik, vagy a határon ki- vagy belép.

1903. évi VI. törvénycikk Utlevél ügyről.

1. Magyar állam határán való átkeléshez utlevél szükséges-e?

A magyar korona országainak területén való utazáshoz, valamint az állam határán való átkeléshez utlevél rendszerint nem szükséges.

A miniszterium felhatalmaztatik, hogy háboru esetén, vagy ha az állam biztonsága vagy valamely állammal szemben a viszonzosság megkívánja, az állam egész területére, a határszélre elrendelhesse, hogy az utlevelet valamely külföldi államba való utazáshoz kötelezővé tegye. (1. 2. §§.)

2. Mely hatóságok jogosultak az utlevél kiállítására?

1. Vármegyében s rendezett tanácsu városban az alispán;
2. Törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány;
3. A budapesti székesfővárosi magyar királyi államrendőrség hatósága alá tartozó területen a főkapitány.

3. Az utlevél kinek a kérelmére állítható ki?

Az utlevél mindenkor csak az illetőnek vagy törvényes képviselőjének kérelmére állítható ki.

4. Az utlevél kiállítása iránti kérelemmel kihez kell fordulni?

Az utlevél kiállítása iránti kérelemmel rendszerint a kérelmező lakhelyén és pedig kis- és nagyközségekben a előjárásghoz, rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitányhoz és Budapesten a főkapitányi hivatalhoz kell fordulni.

5. Milyen alaku a külföldre szóló utlevél és mit tartalmaz?

Az utlevél a magyar korona országai egyesített czimerének rajzával ellátott nyomtatványon állítatik ki Magyarországon magyar és francia nyelven:

Tartalmazza az utazó nevét, állampolgárságát, állását vagy foglalkozását, lekhelyét, személyleírását, annak az államnak vagy világrésznek megjelölését, hová az utazás terveztetik, továbbá az esetleges utitársak nevét, személyleírását, korát s az utlevél érvényességének időtartamát, a kiállítás helye, keltének éve, hónapja és napját, valamint a kiállító hatósági személyzet aláírását, hivatalos pecsétjét.

6. Az utlevél érvényessége meddig tarthat?

Az utlevél érvényességének időtartama rendszerint egy év, kivételes esetekben legfeljebb három év. (12. §.)

7. Az utlevelek kiállításáért mennyi díj- és bélyegilleték fizetendő?

Napszámok, munkások, iparos-segédék és tanonczok, cseledek és általában a szokásos napszámot meg nem haladó kereketből élők részére szóló utlevelekért 70 fillér kiállítási díj és ezen felül 30 fillér bélyegilleték; minden más foglalkozásuak részére szóló utlevelekért 6 korona kiállítási díj és ezenfelül 2 korona bélyegilletéket fizetendő. Az utlevelekért járó díjakat a belügyminiszter állapítja meg.

Igazoló-jegy.

8. Hogy használandó az igazoló-jegy és ki állítja ki azt?

Ezen jegyet kizárólag az osztrák-magyar monarchia határain belül lehet használni, melyet városokban a polgármesteri hivatal vagy a rendőri osztály, kis- és nagyközségekre nézve pedig a j. főszolgabírói hivatal állítja ki.

9. Mily nagyságu az igazoló-jegy? mit tartalmaz? mennyi időre érvényes és mily bélyeggel van ellátva?

Az igazoló-jegy 15 cm. magas és 10 cm. széles kemény papírból áll, előoldala veres aljnyomattal és magyar szövegű

származvánnyal van ellátva, hátsó oldala fehér és az illetőnek személyleírását tartalmazza, mely egy évre érvényes és vagy 2 koronás vagy 30 filléres bélyeggel van ellátva. Az osztrák tartományokban is ehhez hasonló csak német szövegű igazoló-jegy használtatik és érvénnyel bír Magyarországra nézve is.

10. Kiknek kell váltani 2 koronás és kiknek 30 filléres bélyeggel ellátott igazoló-jegyet?

Minden önálló iparral vagy keresettel bíró egyének 2 koronás, a napi keresetet után élőknek pedig mint pl. iparos segédek, napszámosok, södronyosok, varrónők, munkásoknak stb. 30 filléres bélyeggel ellátott igazoló-jegyet kell váltani, ezen jegyek kiállításáért díj nem szedetik.

Belföldi forgalom.

(Értve az egész osztrák-magyar monarchiát.)

11. Magyarország területén a magyar állampolgárnak van-e utlevélre szüksége?

Nincs, mert a magyar korona országaiban bárhol illetékes honpolgár utlevél nélkül utazhat Magyarország minden részébe anélkül, hogy utlevélre volna szüksége, sőt kiterjed ezen kedvezmény az osztrák-magyar monarchia Lajthán tuli tartományokbeli honosokra is, kölcsönösen oly módon, hogy utlevél nélkül utazhat a monarchia egyik honosa a másik államba és sem a csendőr, sem a rendőri közegeknek a szabad közlekedést akadályozni és az utasokat ok nélkül zaklatni nem szabad, tehát a belföldieknek szabad forgalma biztosítva van.

12. A honpolgárok némely osztályának utazás alkalmával czélszerű-e bizonyos okmányokkal ellátva lenni?

Országunkban az utlevél kényszert bizonyos intézkedések teljesen megszüntették; vannak azonban bizonyos okmányok és pedig igazolványok, könyvecskék és bizonyítványok alakjában, melyeket a honpolgárok némely osztálya a belföldi forgalomban nem kényszerből, hanem inkább czélszerűség szempontjából visz magával, mint a személyazonosság igazolására szolgáló okmányt.

13. Mikor léphet fel a csendőr utasokkal szemben?

Miután az akadálytalan utazás szigorúan fentartandó, a csendőr csak akkor léphet fel az utasokkal szemben:

1. ha azok a községben rendellenesen viselkednek;
2. ha a köteles bejelentést a hatóságnál bejelenteni elmulasztják;
3. ha a községeken kívül utrendőri kihágást követnek el;
4. ha gyanus magatartást tanúsítanak.

14. Mi által válhatik valamely utas gyanussá?

Gyanussá válhat:

1. ha az utas valamely nyomozó levélben üldözött egyénhez feltűnően hasonlít;
 2. ha a csendőr láttára kitér, visszafordul valamely más uton eltűnni, vagy a csendőr figyelmét másfelé terelni igyekszik, arczszíne változik, arcát eltakarja, zavarba jön vagy rosszüllétet színlel;
 3. ha viselkedése botrányos vagy rémületet keltő;
 4. ha ruházata egyébkénti megjelenésének meg nem felel, p. o. előkelő divatos ruha durván kidolgozott kézhez, durvaságra, műveletlenségre mutató arczhoz vagy megfordítva ápolt kezű emberen durva rongyos ruha;
 5. ha ruháján valamely államellenes társulat jelvényét, szalagját viseli;
 6. ha terep felvétellel, terep tanulmányozással foglalkozik de csak akkor, ha feltehető róla, hogy kém;
 7. ha csak oly egyénekkel érintkezik, kik ismert nemzetiségi izgatók, vagy szocziálisták;
 8. ha az őrs körletben ismert közártalmuakat vagy alaposan gyanúsítottakat keresi fel.
- Ily fellépésnél a csendőr, mivel ismeretlen emberrel van dolga, mindig a legnagyobb óvatossággal járjon el, mert soha sem tudhatni, hogy kiben minő szándék rejlik.

Munkakönyv.

15. Munkakönyvvel kiknek kell ellátva lenniök?

Minden iparos segédnek, gyári munkásnak és pinczérnek munkakönyvvel kell birnia; ezen szabály alól csak fontosabb teendőkkal megbízott iparos segédek, pl. pénztárnokok, kereskedő segédek, könyvvivők, munkavezetők stb. vannak kivéve. (L. 1884. évi XXII. t.-cz.)

19. Mily alaku a munkakönyv, mivel bír és ki állítja ki azt?

A munkakönyv nagy 8-rét alaku és 48 megszámozott lap-oldallal bíró barna kötésű könyv, melyet az elsőfoku iparhatóság állít ki, tehát városokban a tanács (kerületi kapitány), kis- és nagy-községekben pedig a j. főszolgabírói hivatal oly személyeknek, kik írásban bizonyítják, hogy valamely iparágban a segédi minőségben megkívántató képesítést elsajátították. A hat első lap a könyv tulajdonosának származványát, személyleírását és az ipartörvény több pontját tartalmazza, a többi lap a munkaadók által a munkából kilépés alkalmával beírandó bizonyítására szolgál.

Cselédkönyv.

17. Kiknek kell szolgálati cselédkönyvvvel ellátva lenniök? és ezen könyv hogy néz ki?

Korára való tekintet nélkül minden cseléd minőségű személynek, a ki magát bizonyos háztartási vagy gazdaság körüli személyes és folytonos szolgálatra bérért legalább is egy hónapra kötelezte. (L. 1876. évi XIII. t.-cz.)

A szolgálati (cseléd) könyv a munkakönyvvvel azonos avval a különbséggel, hogy a cselédkönyv a községi előjáróság írásbeli ajánlata alapján állittatik ki.

18. Oly személyek, kiknek cselédkönyv vagy munkásigazolványnyal kell ellátva lenniök és szolgálatukat önként elhagyják, a csendőrség által visszakísérhetők-e?

Az ily egyének, ha elhagyják is helyöket, és semmi más büntetendő cselekményt nem követtek el és más községbe távoztak a csendőrség által csakis szolgabírói felhívás folytán tartóztatandók le és adandók át azon község előjáróságának, a honnan megszöktek.

A gazda vagy munkaadó és jószágigazgató vagy kezelő kérésére még akkor sem, ha ezek talán a szolgabírótól nyertek volna arra nézve felhatalmazást, hogy a csendőrséget igénybe vegyék. Ez mint visszaélés beszüntetve van.

19. Igazolásra vonás esetén a feltűnés kerülendő-e s mily szavaktól kell óvakodni?

Azt mindig kerülni kell, mert ha belföldön valakit a csendőr igazolásra szólít, mindenkinek figyelme oda irányul, kíváncsiak lesznek, esetleg oda tolonganak s az illető vagy guny vagy tán szánakozás tárgya lesz.

É kinos helyzettől az illető megkíméltetik, ha a csendőr lehetőleg elkülönített helyen és gyorsan végez vele, sértő vagy durva kifejezésektől óvakodik s mindig komoly, de illedelmes hangon beszél s így az illetőnek, ha hibás vagy bűnös nem lenne is, sem tekintélyét, sem önérzetét nem sérti, tehát panasz emelésre nincs oka.

2. Mit fogadhat el a csendőr az utasok vagy idegektől igazolásul, s mi teendő a gyanus utassal hatósági igazolvány hiányában?

Belföldiektől igazolásul fogadható el: az igazoló-jegy, munkakönyv, szolgálati (cseléd) könyv és községi bizonyítvány.

Külföldieknek kizárólag saját államuktól kiállított utlevelet kell előmutatniok s nagy figyelmet fordítson a csendőr arra, hogy a felszólítottnak adatai és külseje pontosan megegyeznek-e a magával vitt okmány tartalmával? megvizsgálandó nincs-e abba varrás vagy más hamisítás.

Az igazoltatás eredményétől függ aztán, hogy a csendőrkártya talál-e okot az elfogatásra, esetleg közvetlen elővezetésre a legközelebbi szolgabírói hivatalhoz, hol a kevésbé gyanus utasok szóbeli jelentés mellett adandók át.

21. Miféle külföldi utlevél van még, s kinek részére szolgál s mily alakuk?

Van még egy utlevél, melyet Ő Felsége személye körüli miniszter az osztrák-magyar monarchiának külföldön székelő consulai állítanak ki, az osztrák-magyar alattvalóknak Magyarországra leendő visszatérés céljából vagy rövid itt tartózkodásra, esetleg lejárt utlevél érvényét meghosszabbítják. Ezeknek az alakja, érvényességi tartalma különbözők.

22. Utlevelek megvizsgálásánál mire fektessen a csendőr főszűrt? nagyon szakadozott utlevéllel mi az eljárás?

Főszűrt fektessen a csendőr arra nézve, hogy azok az általános kellékekkel bírnak-e? nevezetesen a név, foglalkozás, a kor, születés és illetőségi hely, utirány, személyleírás és a sajátkezü aláírást talál-e a csendőr által tett összehasonlítással? az esetleg vele utazó személyek le vannak-e pontosan vezetve az utlevélbe, az aláírás nem-e hamis? a pecsét nem-e utánzott? vagy csak

felragasztott, vakarás nincs-e az okmányon? az utlevél érvényessége nem járt-e már le?

Nagyon összeszakadt utlevelek, melyekből nem vehetők ki tisztán az adatok, kifogásolandók és a határszéli rendőrhatalósági illetve belépő állomás vezetőjének a tulajdonossal együtt előállítandó.

Határszéli uti igazolvány.

1. A szerb és román határszéltől 40 kilométeren belül eső községek vagyontalan napszámos keresetből élő lakosai miféle igazolvánnyal közlekednek a határon át?

A szerb és román határszéltől 40 kilométeren belül eső községek azon lakója, ki a községi előjárósága által kiállított bizonyítvánnyal igazolja, hogy vagyontalan napszámos, munkás és a szokásos napszámot meg nem haladó keresetből él és ingatlan vagyona után 7 koronát meg nem haladó összeget fizet, vagy marhatenyésztésből élő oly határszéli lakos, kinek személyes kereseti adója 12 koronát meg nem halad, határszéli uti igazolvánnyal közlekednek.

2. Ki állítja ki a határszéli uti igazolványt és meddig érvényes?

A határszéli uti igazolványt a belügyminister által a határrendőri teendőkkel megbízott hatóságok állítják ki és 8 napon belül, egyszeri ki- és belépésre jogosítja fel az illetőt.

3. A napszámos osztályba nem tartozó lakosoknak a határszéli átkelésnél mire van szükségük?

A napszámos osztályhoz nem tartozó lakosoknak rendes utlevélre van szükségük.

4. Kik nem láthatók el határszéli uti igazolvánnyal sem?

Azon egyének, kik a kivándorlási törvény értelmében külföldre szóló utlevelet nem nyerhetnek, határszéli uti igazolvánnyal sem láthatók el.

5. A határszéli uti igazolvány kiállítása díjmentes-e?

A határszéli uti igazolvány kiállítása díjmentes. (Kivándorlási ut. 29. §.)

6. A határszéli uti igazolványok meddig használhatók?

A határszéli uti igazolványok csak egyszeri ki- és belépésre használhatók; a belépéskor bevonandók és megsemmisítendőek.

Ugyanezen eljárás alá esnek a 8 napon belül nem használt igazolványok is, ha tulajdonosaik azokat használni akarnák.

7. Mi történik azokkal, akik Romániából és Szerbiából az igazolvány érvényessége után térnek vissza?

Mindazok, akik Romániából vagy Szerbiából az igazolvány érvényességi időtartamának lejárta után térnek vissza megbüntetendők, s e végett, ha az illető határszéli hatóság rendőri bíraskodási joggal nem bírna, az illetékes közigazgatási hatóságnak jelentendő fel.

Határszéli közlekedési igazolvány.

8. Kik közlekedhetnek határszéli közlekedési igazolvánnyal?

Romániával kötött és az 1888. XIV. t.-cikk értelmében a szomszédos állam területébe átment fekvőségek birtokosai a szolgálatukban levőkkel és háznépükkel együtt jogosítva vannak fekvőségeiknek a határvonal által elválasztott egyik részéből annak másik részébe közlekedni gazdasági eszközeikkel, munkásaikkal, szerszámaikkal stb. szabadon járni-kelni, tekintet nélkül arra, hogy a birtok részben az egyik, részben a másik állam területén fekszik — határszéli közlekedési igazolvánnyal közlekednek.

9. Ki állítja ki a határszéli közlekedési igazolványt?

A határszéli közlekedési igazolványt az alispán állítja ki és tartalmazza az illető személyleírását és foglalkozását.

10. Ki által láttamoztatik a határszéli közlekedési igazolvány?

A határszéli közlekedési igazolványt a magyar és román határhatalóságok láttamozzák.

11. Romániába és Szerbiába való utazásra kivételesen miféle utlevél használható?

A Romániába és szerbiába való utazásra kivételesen határszéli uti igazolvány és határszéli közlekedési igazolvány is használható.

Vörösmarty Mihály
Vörösmarty Mihály d. ii.

XV.

Kivonat a házalásról szóló rendszabályokról.

1. Mit értünk házalás alatt?

Házalás alatt oly kereskedést értünk, mely nem boltban vagy raktárban üzetik, hanem az illető kereskedő az eladásra szánt áruát házról-házra hordva kínálja eladásra.

2. Kinek adható házalási engedély?

Csak oly egyénnek adható, a ki már 30 éves és nyereségvágyból származó bűncselekményért büntetve nem volt.

3. Ki állítja ki a házalási engedély okmányt és mennyi annak bélyegilletéke?

A házalási engedélyt törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitányi hivatal, kis- és nagyközségekre nézve az alispán állítja ki. Bélyegilletéke 2 korona.

4. Mit tartalmaz a házalási okmány?

Ezen okmány tartalmazza:

1. az engedélyes származványát, személyleírását és sajátkezű aláírását;
2. az engedélyezett cikkek megnevezését és esetleg a házalóval lévő teherhordó származványát és személyleírását;
3. házalásra vonatkozó törvény kivonatát és üres lapokat tartalmaz; ez utóbbiakat oly célból, hogy azokon a hatóság a jelentkezés megtörténtét igazolhassa.

5. Ha a házalóval teherhordó egyén nincs, mi történik az okmány azon lapjával, melyen erről volna említés teendő?

Visszaélés megakadályozása céljából azon lap, melyre a

teherhordó a nevét és személyleírását kellene rávezetni, ha ilyen nincs — egy fekete tintával húzott vonal által megsemmisítendő.

6. A házalási engedély mely személyre nézve érvényes?

A házaló-engedély csak azon személyre nézve érvényes, kinek nevére az okmány (Házaló-könyv) kiállított; ezen okmány másra át nem ruházható, sem használatra másnak át nem adható.

7. Mikor kezdheti meg a házaló az egyes községekben a házalást és kiknél tartozik jelentkezni?

Eltéktelve attól, hogy a házalónak már van házalási engedélye (Házaló-könyv), csak akkor kezdheti meg a házalást, ha minden községben, melyben házalni akar, jelentkezési kötelezettségének eleget tett.

A házaló oly helyeken, hol szolgabírói hivatal vagy rendőrkapitányság van, ezeknél, különben pedig a községi előljáróságánál tartozik jelentkezni, mely a jelentkezés megtörténtét igazolja.

8. A házalási engedély, mely ország területére érvényes?

Csak azon ország területére, melyre az kiállított. Ha a házaló a monarchia másik államába lép házalás végett, ott a közigazgatási hatóságok az egyes községekben való házalást ideiglenesen engedélyezhetik ugyan, de az állandó házalásra 10 nap alatt mindenkor azon országban érvényes házalási engedélyt kell megszereznie.

9. Azon áruknak, melyekkel a házaló kereskedés üzetik, honnan származottaknak kell lenniök?

Mindazon árucikkeknek, melyekkel a házaló kereskedés üzetik, az osztrák-magyar monarchiából származottaknak kell lenniök, a mi bélyeggel ellátott bevásárlási jegyzékkel vagy számlával igazolandó.

10. Mily árucikkal nem szabad házalni, még az esetben sem, ha azok a monarchia területéről valók?

Tilos házalni a következő cikkekkel:

1. szesz, fűszerárak és finomított (dastilált) olajokkal;
2. italul szolgáló minden folyadékkal;
3. cukor, cukorművek, csokoládé, mézeskalács, és általában minden csemegével;

4. kenőcsök, tapaszok és általában emberek és állatok számára való minden egyszerű vagy összetett gyógyszerrel;
 5. minden méreggel;
 6. higany és dárdányyal;
 7. minden higany-, dárdány- (antimon) és ólomkészítményekkel;
 8. minden durranó és robbanó készítménnyel;
 9. minden ásványsavanyval;
 10. drágakövek, arany és ezüst, akár uj, akár régi, törött, földolgozott vagy föl nem dolgozott, vert vagy veretlen állapotban, érczekben vagy kiolvasztva és bárminemű fémből vagy váltópénzekkel;
 11. egyházi ékszerek és díszítményekkel;
 12. katonai ruhadarabok és mindennemű fegyverekkel;
 13. sorsjegyek és igérvényekkel;
 14. irodalmi és művészeti művek, ugymint könyvek, énekek, naptárak, képek, szobrok, mellszobrokkal;
 15. államegyedárusági tárgyakkal, mint bélyeg, dohány, só.
11. A házalásra nézve némely vidék lakosai mily kedvezményben részesülnek?
- Azon kedvezményben, hogy egyes vidék lakosai már 24 éves korukban kapnak házalási engedélyt és hogy nekik a vidékükön gyártott vagy ott termelt czikkekkal: illetőleg az azon vidéken üzött iparral a monarchia egész területén való házalás meg van engedve az otthon kapott házalási engedéllyel.
12. Mely vidék lakosai azok, kik a házalásra nézve különös kedvezményben részesülhetnek?
- Azok a következők:
1. Alsó Ausztriai waidhofeni járásnak lakosai az azon járásban készített czérnák- és szalagokra nézve;
 2. Karlstein és környékének lakosai az ottani készített faórákra nézve;
 3. a csehországi hegyvidéki lakosok az ottan készített csipkék és himzett árukra nézve;
 4. a pusterthali lakosok Tírolban, nevezetesen a Defferegen helyiségbeliek a szőnyegre nézve;
 5. a tót drótosok és az árvamegyei vászonkereskedők, a szentgyörgyi, szentmiklósi és szentpéteri len- és pamutárúkkal kereskedők Magyarországon;

6. a pollanti és refnítzi lakosok, vagyis az ugynevezett guscéberek az osztrigával, faolajjal, szentjánoskenyérrel, citrommal, törökszilivával, fügével, mogyoróval, gesztenyével, babérlevéllel, mandulával, kagylóval, narancscsal, rizsszel, feknyösbékával, szőlővel, mazsolával stb.

13. Mily árumennyiséggel tilos házalni?

Oly árumennyiségekkel, melyeknek továbbvitelére szekérfogat vagy teherhordó állat szükséges.

14. Ki követ el házalási kihágást?

1. A házaláson ért minden külföldi, külömbiség nélkül;
2. oly alattvaló, a ki engedély nélkül, vagy lejárt és már nem érvényes engedély mellett, vagy más nevére szóló engedéllyel házal;
3. a ki áruinak a birodalomból való származását igazolni nem tudja;
4. a ki tiltott árukkal házal;
5. a ki házalási okmányát másnak átengedi;
6. a ki más országban, mint a melyre a házalási okmánya szól, az ottani hatóság különös engedelme nélkül 10 napnál hosszabb ideig házal, vagy ki az első 10 nap alatt okmányát megerősítés végett a hatóságnál nem láttamoztatja;
7. a ki házalási segédet használ a nélkül, hogy erre följosította lenne;
8. a ki házalási kereskedés végett szekeret vagy teherhordó állatot használ;
9. ha valamely községben házal mielőtt az ottani hatóságnál jelentkezett volna.

15. A csendőrség köteles-e a házalókat ellenőrizni?

Igen, a csendőrség kötelessége a házalókat ellenőrizni minden előforduló esetekre különös figyelmet fordítani, s ezen szabályok ellen vétőket a közigazgatási hatósághoz, esetleg a község előljáráshoz áru czikkeikkel együtt elővezetni s tőlük a tiltott áru czikkeket elkobozni.

16. A házalási engedély rendszerint mennyi időtartamra állittatik ki?

Rendszerint egy év tartamára, melynek elteltével, ha a házaló kereskedés további üzése szándékoltatik, ismét érvényesíttetni kell.

17. Hová jelentendők be a házalási kihágások?

Azon szolgabírói hivatalhoz, melynek területén elkövetettek és ugyanoda adandók át az esetleg elővezetett vagy elfogott házalók is.

18. Mi a csendőr kötelessége a házalási engedély és a tárgyak átvizsgálása után?

Köteles a szolgálati utasítás rendelkezéseinek szemelőtt tartása mellett a házalót magát, tudniillik annak ruházatát átkutatni, mivel gyakran megtörténik, hogy a házaló a tiltott tárgyakat ruhájának zsebében, vagy a ruha bélésébe vart titkos (tolvaj) zsebben, illetve a ruhán levő folt alatt viszi magával. **X**

19. Mi által tűnhetik fel egy házaló gyanusnak, hogy tiltott tárgyakat visz magával titkos rejtékhelyeken?

Ha a házaló a járőr találkozásánál meglepettnék, izgatottnak látszik, igen előzékeny és barátságos, ha az egyébként jó ruháján gyakori s nagy foltok vannak, ruházata testén helyenként igen kidomborodik, a hordozó eszköz alakja nem természetes, azokon helyenként folt van varrva, vagy kis darab lécz, deszka lap van rászegezve.

20. Miként őrzi ellen a csendőr a házalót?

A csendőr elsősorban a házaló igazolványát vizsgálja át s ha azt minden tekintetben helyesnek találja, az igazolvány átadása után a házalási tárgyakat vizsgálja át.

21. Mire köteles a házaló?

A házaló köteles házalási okmányát — midőn házalni megy — mindig magával hordani s azt minden községben vagy városban, a hol házalni akar, a helyi hatóságnak láttatkozás végett előmutatni.

XVI.

Utasítás az egészség ápolására.

1. Ha a csendőr rosszul érzi magát, mit tegyen és minden ilyen rosszullét kinek jelentendő be? (38. p.)

Mihelyt a csendőr rosszul érzi magát keveset egyék, szeszes italt ne igyék, melegen öltözködjék és az ugynevezett házi szereket, melyeket neki netalán bajtársai javasolnak kerülje; minden fontosabb rosszullét az orvosnak azonnal jelentendő.

2. A fejfájás leggyakrabban mitől keletkezik, orvosi segély mikor igénylendő? (XIII. 3—39. p.)

A fejfájás gyakran a gyomor tulterheléséből ered, de erős fűtés, szorító ruhák (nyakravalók) által is előidéztetik. Ha a fejfájás hideg borogatás, nyugalom által el nem mulik, orvosi segély igénylendő.

3. Szemlob mi által idéztetik elő, könnyebb szemlob esetén mit kell használni, milyen törülköző használata tilos, orvosi segély mikor igénylendő? (VI. 40. p.)

A szemlob tisztáltság, por, rikító világosság által is idéztetik elő. A szemnek könnyű vörösödésénél elégséges a hideg vízzel való mosás, igen jó szer a nyitott szemeknek a mérsékelt hideg vízzel füröszítése. Olyan törülközők, melyeket szembetegek használtak mások által csakis mosás után használhatók. Ha fokozottabb vörösödés, szemégetés és könnyezés áll be, az orvos azonnal értesítendő.

4. Orrvérzés esetén mi az eljárás és orvosi segély mikor igénylendő? (VII. 41. p.)

Orrvérzésnél nyugodtság, valamennyi szűk ruha megtágítása, egyforma és mély lélegzés, hideg borogatás a homlok és orra használ. Ha a vérzés tovább tart, orvos hívandó.

5. Fogfájás mitől keletkezik többnyire s ilyenkor mi az eljárás? (42. p.)

Fogfájáskor, ami többnyire szuvas fogtól ered, orvosi segély igénylendő.

6. A ki köhög mit tegyen, orvosi segély mikor igénylendő? (53. p.)

A ki köhög némileg melegebben öltözködjék, sokat ne dohányozzék, ha torokfájás, rekedtség, fázás, hőség, légzési nehézség szegődik hozzá az orvos azonnal értesítendő.

7. Vérköpésben szenvedő egyénnel szemben milyen eljárás alkalmazandó?

A vérköpésben szenvedőnél minden őt akadályozó ruha eltávolítandó, magasabbra tett fejjel és mellkassal lefektetendő, egy kanál konyhasó erre egy kevés víz adandó neki. A köhögési inger elfojtására törekedni kell. Orvos érkezéig mellére hideg borogatásokat kell tenni.

8. Gyomor bántalmak mitől keletkeznek, orvosi segély mikor igénylendő?

Gyomor bántalmak rendszerint a gyomor túlterhelése, vagy megromlott élelmiszerek által keletkeznek. Leggyakrabban hányás áll be, mit csakhamar könnyebbülést követ. Ily esetben elégséges, ha a csendőr bőjtől és tiszta leves és vizen kívül semmit sem élvez. Ha a fájdalom tovább tart, orvosi segély igénylendő.

9. Bélgörcs bántalmak mitől keletkeznek, miként gyógykezelendő, orvosi segély mikor igénylendő? (46. §.)

Bélgörcs fájdalmak (hasfájások) mint a hasmenés vagy sárgülem folytán. A has borogatása meleg kendővel könnyebbülést okoz. Ha azonban a fájdalom élesbedik orvos hivandó.

10. A hasmenés mitől ered, milyen ételek használandók, mitől óvakodjék a csendőr, és miként kell ilyenkor öltözködni.

Hasmenés részint czélszerűtlen tápszerek (zsiros hideg ételek, megromlott gyümölcs, savanyu zavaros sör) s részint meghűléstől keletkeznek. Csak leves és víz élvezendő. Lábakat és

hasat melegen kell tartani. Gondosan kell öltözködni és nedves ruhákat senki sokáig magán ne hagyjon.

11. Ha vérhas vagy cholera uralkodik minden hasmenés hova jelentendő be?

Ha vérhas vagy cholera uralkodik, akkor a legcsekélyebb hasmenés is orvosnak bejelentendő.

12. Ha a csendőr bujakóros betegségbe esik, mi a kötelessége s minden közösülés után ha nemző részén dörzsölést észlel, mit tegyen?

Ha bujakór ragad a csendőrré, ezt álszeméremből eltitkolnia vagy magát kuruzsolnia nem szabad.

Tanácsos minden közösülés után vizelni és a nemző részeket szappanos vízzel lemosni, Ha pedig magán lágyék-mirigy duzzanást, hugycsőfolyást s bőrledörzsöléseket észlel, közösülnie többet nem szabad s gyengélkedőknek kell jelentkeznie.

13. Mi az eljárás azon nőszeméllyel a kiről a csendőrré bujakór ragadt? (48/2. h. k.)

Azon nőszemélyt a kiről a csendőrré bujakór ragadt, a további fertőzés meggátlása végett megnevezni tartozik.

14. Ha a csendőr hugycsőfolyásban szenved, mire ügyeljen?

Ha a csendőr hugycsőfolyásban van, különösen ügyeljen arra, hogy ujjai érintkezése folytán szemére mit se ragadjon, mert súlyos szembajt kap, esetleg megvakulhat.

15. Testes emberek farpartjainak és czombjainak kisebesedése ellen mi az eljárás? (56 p.)

Testes emberek farpartjainak kisebesedése, czombjaik hereburokjuk feldörzsölésének elkerülésére a legnagyobb tisztasággal éljenek, azokat naponként hideg vízzel mossák meg és a partok közé olajba mártott kis vászonfoltot tegyenek, minden menet előtt, s az illető részeket kenje be tiszta zsírral.

16. Lábizzadásban szenvedők mit tegyenek, orvosi segély mikor igénylendő? (50. p.)

Lábizzadásban szenvedők kötelesek lábaikat igen gyakran

megmosni, naponként kapcát és lábbelit cserélni. S ha a láb ennek daczára fájdalmasan felsebesedik, orvosi segély igénylendő.

17. Ha a lábon a bőr megkeményedik és talán tyukszem képződik, miként gyógykezelendő az? (51. p.)

A bőr egyes helyeire gyakorolt folytonos nyomás kérgesedést és tyukszemet okoz, melyek igen fájdalmasak, hülönösen ha megkeményednek. Langyos lábfürdők leginkább pedig citrom szeletek rákötése enyhítően hatnak,

18. Ha a lábbeli szorítása fájdalmat okoz, mi az eljárás és mi akkor, ha ennek következtében már hólyagok képződnek, miként gyógykezelendő ez? (51. p.)

Ha a lábbeli szorítása a lábnak fájdalmat okoz, az azt okozó kapczaranczok kisimitandók, s ha ennek daczára a lábon mégis hólyagok támadnak, ezeket menet közben kifakasztani nem szabad; menet után a hólyag 2—3 tűsurással kifakasztandó s zsíros rongy vagy gyapot darabokkal beborítandó. Ha a hólyag kerülete igen vörös, fájdalmas, hideg borogatások teendők s orvosi segély igénylendő.

19. Lábbeli szorítása által képződött hólyag bőrét eltávolítani szabad-e, s mi az eljárás ha a járás által a hólyag ledörzsölné? (52. p.)

A hólyag bőrét eltávolítani nem szabad, ha azonban a járás által ledörzsölné, akkor a sebes rész egy zsíros foltocskával azonnal beborítandó. Az állomáson a láb gondosan megmosandó s lehetőleg kimélendő.

20. Rüh ellen milyen segély keresendő? (52. 72. b. k.)

Rüh ellen azonnal orvosi segély keresendő.

21. Égési sebek miként gyógykezelendők s mit nem szabad ilyenkor tenni? (53. §.)

Ha az égések kiterjedtek, azonnal orvos hivandó — közben az égést szenvedett részekről a ruhacikk óvatosan eltávolítandó — azon testrészek olajba mártott zsírba, vagy sótalan vajba itatott vászonnal, itatós papírral beburkólandók, ezek fölé összehajtott kendők teendők, melyek vízbenmártás folytán folyton

hidegen tartandók. Az égett részek közvetlen burkát változtatni nem szabad.

22. Ha az égetés maró folyadékkal történt, mi az eljárás? (53. 2. 3. bk.)

Ha az égetés maró folyadékkal történt, akkor ezek előbb vízzel való öblögetés által eltávolítandók.

23. Fagyott testrészek miként gyógykezelendők? (54. p.)

Orr, fülek és ujjak szerfölött hideg levegőn, különösen szeles időben könnyen megdermednek, halványá, merővé s végre egészen érzéketlenné válnak. Ily testrészek hóval vagy hideg vízzel kellő elővigyázattal — különben eltörhetnek — mindaddig dörzsölendők, míg érzése újból visszatér.

24. Fagybütyöktől a lábat miáltal óvhatjuk meg s miként gyógykezelendő? (54. 2. bk.)

Fagybütyöktől a lábat kényelmes meleg lábbeli és a kapczának bezsírozása óvja meg, legjobban alkalmas gyógyszere hideg borogatás, asztalos enyvével egyforma bekenés, glicerin, kámfor szeszszel, petroleummal dörzsölés.

25. Kimerültek, napszúrásban szenvedők, ájultak és eszméletlenekkel orvos megérkezéig mi az eljárás?

Kimerültek, napszúrásban szenvedők, ájultak és eszméletlenek azonnali orvosi segélyt igényelnek. Az orvos megérkezéig róluk minden felesleges ruha, szerelvény eltávolítandó, ruhájuk megtágítandó, mellükre és arcukra többszörösen friss víz fecskendeztessék, míg mély lélegzetet nem vesznek, vagy nem sóhajtának. Szükség esetén szájuk kinyitandó és a szájba nem tartozó anyag eltávolítandó, orrlyukai csiklandozandók, eczet vagy szalmiák szesz adandó szagolni, aztán vízzel vagy borral üdítendő fel.

26. Eskórban szenvedőkön milyen tünetek észlelhetők és mi az eljárás ezen egyénnel szemben? (56. p.)

Eskórban (nyavalyatörésben) szenvedő gyakran egy pillanat alatt görcsökben kitörve összerogy. Hogy tehát sérüléstől megóvassék feje alá puha tárgy teendő s igyekezni kell a térd átmarkolásával a görcsös mozdulatokat enyhíteni, az esetleg a fogak

közzé szorult nyelv a roham csillapulásával visszatolandó. Ha lehetséges a roham kezdetén orvos hívassék.

27. Meleg évszakban menetelés alkalmával a csendőrt mi érheti, napszurási guta alatt mit értünk és ha segély nem érkezik, mit okozhat? (57. p.)

A meleg évszakban, különösen meneteléskor a csendőrt napszurási guta érheti vagy napszurást szenvedhet. Napszurási guta alatt ájulás vagy szédülési tünetet értünk, melyek ha felléptük alkalmával nem jó hamar segély, halált okoznak.

28. Ha valamely csendőrön a napszurási guta jelei észleltetnek, akkor mi a teendő?

Ha valamely csendőrön a napszurási guta jelei észleltetnek, akkor az orvos megérkeztéig árnyékos helyre szállítandó s kissé felemelt fejjel lefektetendő. A szoros öltönye eltávolítandó, fejére hideg borogatás alkalmazandó, arcza, melle vagy keze, teste megmosandó, egyuttal reá friss lég (levegő) legyezendő. Ha a beteg eszméletnél van, vele ismételt friss vizet itassunk.

Ha a beteg nem elegendőleg lélegzik, mesterséges légzés alkalmazandó. Ha magához tért tovább menetelnie nem szabad.

XVII.

Méter idő mértékről és pénznemek ismertetéséről.

1. Milyen mértékeket ismerünk?

Hossz-, suly-, ür- és terület mértékeket.

2. Hosszmértéknél alapmértékül mi szolgál?

Hosszmértéknél alapmértékül az országos levéltárban őrzött platina pálczán két vonással jelzett távolság szolgál.

3. Mi a hossz mérték egysége, hogy oszlik fel?

Méter, 10-ed része decziméter, 100-ad része centiméter, és 1000-ed része milliméter.

4. A méternél nagyobb mértékek miként tagozódnak?

Dekaméter 10 méter, hektométer 100 méter, kilométer 1000 méter, miriaméter 10000 méter.

5. Mi az ürmérték egysége, hogy oszlik fel?

Az ürmérték egysége a liter. A tizedrésze decziliter, századrésze centiliter, ezredrésze milliliter. 100 liter egy hektoliter.

6. Mi a suly mérték egysége, hogy oszlik fel?

A suly mérték egysége a kilogramm (a kilogramm egy liter lepárolt víz sulya a fagyponthoz felett 4 Celsius fok mérsékletnél); oszlik hektogramm tizedrésze, dekagramm századrésze, gramm ezredrésze; deczigramm a gramm tizedrésze, centigramm a gramm századrésze, milligramm a gramm ezredrésze, mikrogramm a gramm milliommód része.

7. Suly mértéknél alapmértékül mi szolgál?

Suly mértékre nézve alapmértékül az országos levéltárban őrzött platina kilogramm szolgál.

8. Melyek a nagyobb sulymértékek?

Métermázsa 100 kilogramm, tonna 10 métermázsa: 1000 kilogramm.

9. Mi a területmérték egysége, miként oszlik fel?

Négyzetméter. Oszlik négyzet deczi, centi és milliméterekre, ezek a hosszmértékekből alkotott négyzetek.

10. Nagyobb területek mérésére milyen mérték szolgál?

Nagyobb területek mérésére szolgál az ár 100 négyzetméter, — a hektár 10000 négyzet méter.

11. Mi a köbmérték egysége, milyen alaku?

A köbmérték egysége a köbméter, mely koczka alaku, ennek szélessége, hosszúsága, magassága 1 méter.

12. Hogy oszlik fel a köbméter?

Köbdecziméterre, köbczentiméterre és köbmilliméterekre.

13. Közforgalmu helyiségekben milyen mértékeket használunk?

Közforgalmu helyiségekben hitelesített mértéket használunk.

14. Mi az időmérték egysége?

Az időmérték egysége a nap.

15. Mennyi időt nevezünk napnak?

Mig földünk tengelye körül egyszer megfordul.

16. Egy napban hány óra, — ebben hány első- és hány másodpercz van?

Egy napba 24 óra, abba 60 első, ezek mindegyikébe 60 másodpercz van.

17. Azt az időt mig földünk egyet kering a nap körül, minek nevezzük; hány nap van egy közönséges hány egy szökő évben?

Évnek nevezzük; közönséges évben 365, szökő évben 366 nap van.

18. Hány hó és hét van egy évben s ezekben hány napot számolunk?

Egy évben 12 hó, 52 hét van; egy hóban 30, egy hétben 7 napot számolunk.

19. A darabmérték hogy oszlik fel?

A darabmérték oszlik tuczat és nagy tuczatra. Egy tuczatba van 12 drb.; nagy tuczatban 12 tuczat.

20. Mi a papirmérték és hogy oszlik fel?

*A papirmérték iv, füzet, könyv és rizsmára oszlik. Egy füzetben van 10 iv, egy könyvben 10 füzet 100 iv, egy ujrizsmába 10 könyv 1000 iv.

21. Milyen értékű pénz van nálunk elfogadva és mi az egysége?

Az aranyértékű pénz van elfogadva, egysége a korona.

22. Az aranyérték szerint milyen pénznemek vannak forgalomba?

Az arany 20—10 koronás, ezüst 5 és 1 koronás, nikel 30 10 filléres, bronz 1—2 filléres.

23. Magánforgalomba kisebb pénznemeket meddig köteles mindenki elfogadni?

Egy koronást 50 koronáig, 20—10 fillérest 10 koronáig, 2 és 1 fillérest egy koronáig.